Muharrem 1442

tevhid

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele!" (39/Zümer, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ |EYLÜL '20 | YIL: 9 | SAYI: 95 | FİYATI: 9₺ | ISSN: 2148-4635

EHL-İ KIBLE

VAN DERGİ ŞUBEMİZ

Yenileniyor

Küfrün karanlıkları arasında bir hidayet kandilidir takva mescidleri.
Daru'l Erkam'dan Daru'l İslam'a ulaşmak gayesiyle bir kandil daha yakıyor,
VAN DERGİ ŞUBEMİZİ YENİLİYORUZ.

مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ

"Kim Allah'ın rızası için bir mescid inşa ederse Allah ona ahirette bir benzerini inşa eder."
(Buhari, 434)

EDİTÖR

بسم الله الرحمن الرحيم

Allah'ın selamı hidayete tabi olan müminlerin üzerine olsun.

Aziz okurlarımız, iyilik ve afiyet hâlinde olmanızı temenni ediyor ve dergimizin 95. sayısını siz kıymetli okurlarımıza sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Hayırlara ulaştıran ve bütün hayrı elinde bulunduran Allah'a (cc) hamd ve teşekkür ediyoruz.

Hasbihâl köşemizde bu ay, Halis Bayancuk Hoca'mız kendisine sorulan biri akidevi, diğeri menhecî iki soruyu yanıtlıyor:

Hocam! "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesi sahih bir kaide midir? Şayet sahih bir kaideyse açıklamasını yapar mısınız?

Hocam! İslami çalışmalarda öneri sunmanın önemi nedir? Öneri sunarken usulümüz nasıl olmalıdır, açıklar mısınız?

Feriduddîn Aydın Hoca geçen ay olduğu gibi "İslâm'dan Müslümanlığa, Zihniyet Değişim Süreçleri"ni ele alıyor.

Özcan Yıldırım Hoca Alak Suresi'nin 6 ve 7. ayetleri bağlamında "İnsan Azgınlaşır" konusunu irdeliyor.

Enes Yelgün Hoca Bedir Savaşı'na dair güncel ve önemli notlarını paylaşmaya devam ediyor.

Emre Acar Hoca, "Davayı Temsil Etmek, Anlatmaktan Zordur" isimli yazısıyla değerli nasihatlerini sürdürüyor.

Kıymetli okuyucularımız, yukarıda zikrettiklerimizin daha fazlasını ve yine faydalı bir sayıyı sizlere sunuyoruz. Selamet ve sağlıcakla kalın.

Editör

tevhid

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

Adres
Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Abonelik
0 (545) 762 15 15

Yazışma Adresi
Abdullah DEMİR
Güneşli Merkez Postane P.K. 51
Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Mavi Ay Ofset, Litros yolu 2. Mat. Sit.
Giriş kat 1BF2 Topkapı/İSTANBUL
0 (212) 613 47 65

Dergi içerisinde yer alan
yazılardan ilgili yazar mesuldür.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Satış Noktaları, Tevhid Kitabevi
İstanbul : Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
Ankara : Piyade Mh. İstasyon Cd. No: 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
Diyarbakır : Kaynartepe Mh. Gürsel Cd. No: 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
Konya : Mengene Mh. Büyük Kumköprü Cd. No:78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49

İrtibat Büroları
Merkez : Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
Avcılar : Firuzköy Mh. Kazım Karabekir Cd. Tütün Sk. No: 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
Sultangazi : İsmetpaşa Mh. 95. Sk. No: 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
Diyarbakır : Mezopotamya Mh. 327. Sk. Seval Kent Sitesi A Blok No: 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
Konya : Mengene Mh. Büyük Kumköprü Cd. No:78/A 42020 Karatay/KONYA
Van : Bahçıvan Mh. Sıhke Cd. Karatekin Sk. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
Bursa : Bağlarbaşı Mh. Nilüfer Cd. 2. Fırın Sk. No: 4 16160 Osmangazi/BURSA
Ankara : Piyade Mh. İstasyon Cd. No: 190 Etimesgut/ANKARA

teuhid

MUHARREM 1442 | EYLÜL '20
Yıl: 9 | Sayı: 95 | Fiyatı: 9 ₺
ISSN: 2148-4635

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

EHL-İ KIBLE

Halis BAYANCUK (Ebu Hanzala)
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

Allah'a şirk koşmayan ve şer'i bir nassı inkâr etmeyen biri, sırf günah işlediği için tekfir edilmez. Ona "günahkâr Müslim" denir. Bu kaideyi mutlak olarak alıp "Kendisini İslam'a nispet edenler hiçbir surette tekfir edilmez." şeklinde anlayanlar sapmış insanlardır. Kaideyi, dayandığı naslardan ve tarihî bağlamından koparmış, bilerek veya bilmeyerek insanları aldatmışlardır.

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Tüm kardeşlerimin avf ve afiyet içinde olmasını temenni ediyor, kendim ve sizler için Rabbimden bağışlanma diliyorum. Bazı Müslim kardeşlerimizin virüse yakalandığını işittim. Onlar için duacıyım; Rabbim onları Eş-Şâfî ismiyle maddi ve manevi hastalıklardan korusun, geride hiçbir hastalık bırakmayan bir şifa ihsan etsin.

"Ey insanların Rabbi olan Allah'ım! Sıkıntıyı/Hastalığı gider. Şifa ver; sen Şâfî olansın. Şifa yalnızca sana aittir. Öyle bir şifa ver ki geride hiçbir hastalık bırakmasın."[1]

1. Buhari, 5675; Müslim, 2191

Rabbim bizleri bulaşıcı hastalıklardan, bedenlere ve kalplere isabet eden maddi ve manevi fitnelerden korusun. Bu, kavli duamız olsun. Ayrıca fiilî dua etmeyi de ihmal etmeyelim. Hastalıktan korunmak için gerekli tedbirleri alalım. Temizliğe, sosyal mesafeyi korumaya, maske vb. koruma tedbirlerine uyalım.

Unutmayalım; hastalıktan korunmak dinimizin emridir, kulluk kapsamındadır. Bir ibadet olarak, kulluk şuuruyla ve ecrini Allah'tan bekleyerek tedbirlerimizi alalım.

Yine unutmayalım; İslam bizi başkalarına karşı sorumlu tutmuştur. Çevremizdeki her insanın bizim üzerimizde, bizim de onların üzerinde hakkı vardır. Bu hakların alt sınırı kimseye zarar vermemektir. Evet, hiçbir şey yapamıyorsak dahi insanlara zarar vermemekle mükellefiz:

Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Her Müslim'e bir sadaka düşer.' Ashab, 'Ya bulamazsa?' diye sordu. Allah Resûlü, 'Eliyle çalışır, hem kendisine faydası dokunur hem tasadduk eder.' buyurdu. Ashab bu sefer, 'Eğer gücü yetmezse ya da böyle yapmazsa?' diye sordu. Allah Resûlü, 'Bunalmış derecedeki ihtiyaç sahibi kimseye yardım eder.' buyurdu. Ashab, 'Eğer yapmazsa?' diye sordu. Allah Resûlü, 'O hâlde iyiliği emretsin (yahut marufu emretsin).' buyurdu. Ashab, 'Eğer bunu da yapmazsa?' diye tekrar sordu. Allah Resûlü şöyle buyurdu: 'Şer işlemekten kendisini alıkoyar. Şüphesiz ki bu, onun için bir sadakadır.' "[2]

Şüphe yok ki; bulaşıcı hastalığı insanlar yayar. Tedbir almayan ve tedbir almadığı için hastalık yayan insan, kul hakkına girmektedir.

Yine unutmayalım ki; Müslimler yeryüzünde Allah'ın şahitleri, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmettir. Onların örneklik sorumluluğu vardır. Bu sebeple tedbirli olma, korunma ve insanlara zarar vermeme hassasiyetinde örneklik göstermeye dikkat edelim.

Rabbim bizleri, sevip razı olduğu hayırlara muvaffak kılsın...

2. Buhari, 6022; Müslim, 1008

Soru: Hocam! "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesi sahih bir kaide midir? Şayet sahih bir kaideyse açıklamasını yapar mısınız?

"Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesi, sahih bir kaidedir. Âlimlerimiz Kur'ân ve sünnetin naslarından yola çıkmış ve tarihte yaşanan itikadi bir sapmaya cevap olarak Sünni duruşu bu kaideyle dile getirmiştir. Ancak zamanla bu kaide, başka bir itikadi sapma tarafından amacının dışına çıkarılmış ve ifrata karşı Sünni duruşu temsil ederken, tefritin sembolü hâline gelmiştir.

Hastalıktan korunmak dinimizin emridir, kulluk kapsamındadır. Bir ibadet olarak, kulluk şuuruyla ve ecrini Allah'tan bekleyerek tedbirlerimizi alalım.

Şöyle ki; tarihte bir grup ortaya çıkarak büyük günah işleyen insanların kâfir olduğunu söylemiştir. Bu inançlarını gerekçelendirirken "Hüküm Allah'ındır."[3] ve "Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir."[4] ayetlerini kullanmışlardır. Allah (cc) hırsızlığın, zinanın ve yalanın haram olduğuna hükmetmiştir. Harici mantığına göre mezkûr günahları işleyenler, Allah'ın indirdiğiyle hükmetmedikleri için kâfir olmuşlardır. Hariciler zamanla bu teoriyi geliştirmiş, farklı itikadi temellere dayandırmıştır. Günah işleyenin hevasını ilah edindiği, -tevbe etmeksizin-günah işleyenlerin cehenneme gireceği, cehenneme

3. 12/Yûsuf, 40
4. 5/Mâide, 44

ancak kâfirler girdiğinden her günahkârın -tevbe etmedikçe- kâfir olduğunu söylemişlerdir.

Sünni ulema ise Kur'ân'a ve sünnete dayanarak masiyetleri/yasakları sınıflara ayırmıştır:

• Allah'a (cc) şirk koşanın veya şer'i bir hükmü inkâr edenin müşrik/kâfir olduğunu,

• Şirki veya şer'i bir hükmü inkâr etmeyi gerektirmeyen masiyetleri yapanın fasık olduğunu, böylelerinin günahkâr/fasık Müslim diye isimlendirileceğini söylemişlerdir.

Onları mezkûr ayrımı yapmaya iten **iki temel delil** vardır:

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirkin) dışında kalanları dilediği (kimse) için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa, hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."[5]

Allah (cc) bu ayette şirk ile şirk dışında kalan günahları ayırmıştır. Şirk koşanları bağışlamayacağını, şirkin dışında kalanları ise dilediği kimse için bağışlayacağını haber vermiştir. Tüm günahları aynı kefeye koyan, bu ayete, dolayısıyla İlahi ölçüye muhalefet etmiştir. Bu anlayışı destekleyen şu hadis Allah Resûlü'nden (sav) bize ulaşmıştır:

Bedir Savaşı'na katılan ve Akabe Biati sırasında seçilen temsilcilerden biri olan Ubade ibni Samit (ra) şöyle demiştir:

"Allah Resûlü (sav), etrafında sahabeden bir grup varken şöyle buyurdu: 'Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarınızı öldürmemek, el ve ayaklarınız arasından (kendiliğinden) uyduracağınız bir yalanla bühtan etmemek, hiçbir iyi işte isyan etmemek üzere bana biat ediniz. Kim sözünde durursa onun mükâfatını vermek Allah'a aittir. Kim de bu günahlardan birini işler de dünyadayken cezalandırılırsa bu ceza kendisi için kefaret olur. Kim bu günahlardan birini işler de Allah onun durumunu örterse (suç işlediği insanlar arasında bu durum ortaya çıkmazsa) onun durumu Allah'a kalmıştır, dilerse ona azap eder, dilerse onu affeder.' Biz de bu şart üzere Peygamber'e (sav) biat ettik."[6]

5. 4/Nîsa, 48

6. Buhari, 18; Müslim, 1709

"Şayet müminlerden iki grup savaşacak olursa, aralarını düzeltin. Eğer ki biri diğerine karşı taşkınlık ederse Allah'ın emrine dönünceye kadar taşkınlık edenle savaşın. Şayet dönerse aralarını adaletle düzeltin ve adaletli olun. Allah, adaletle davrananları sever."[7]

Müminlerin savaşması, yasaklanmış bir masiyettir. Yüce Allah, savaşan tarafları "mümin" diye isimlendirmiştir bu ayette. Demek ki masiyet, iman ismini zail etmez/gidermez günahkârdan...

Bu deliller ve benzerlerinden elde ettikleri sonuçları "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." cümlesiyle kaideleştirmiş, Harici anlayışa muhalefet etmişlerdir. Hâliyle bu kaidenin açılımı şöyledir: Allah'a (cc) şirk koşmayan ve şer'i bir nassı inkâr etmeyen biri, sırf günah işlediği için tekfir edilmez. Ona "günahkâr Müslim" denir. Bu kaideyi mutlak olarak alıp "Kendisini İslam'a nispet edenler hiçbir surette tekfir edilmez." şeklinde anlayanlar sapmış insanlardır. Kaideyi, dayandığı naslardan ve tarihî bağlamından koparmış, bilerek veya bilmeyerek insanları aldatmışlardır. Bu, şuna benzemektedir: Fukahamız "Meşakkat, kolaylığı gerektirir." şeklinde naslardan istinbat ettikleri bir kaide zikretmiştir. Biri bu kaideyi alıp "Namaz bana ağır geliyor (yani bu benim için bir meşakkat), namaz kılmamak daha kolay, bu kaideye dayanarak namazı terk ediyorum." derse ne olur?

Bu kaidenin delili nedir, meşakkatten kastettikleri nedir, kolaylıktan kasıt nedir?.. bu sorular sayfalar dolusu bilgiyle açıklanmış, kaide açıklığa kavuşturulmuştur.

Kaideler böyledir! Onu delilinden, bağlamından, zikredilen kayıtlardan kopardığınızda bir sapma ve saptırma aracına dönüşür. "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesi de benzer bir yol kazasına uğramıştır. Aşırılığa (Haricilik) tepki olarak zikredilen bu kaide, başka bir aşırılığın eline (Mürcie) düşmüş, kötü niyetli insanların eliyle başka bir sapmanın dayanağı olmuştur.

Bu açıklamalardan sonra yukarıda zikrettiğimiz hükümlerin tafsilatlı delillerini ve bu kaidenin tarihî seyrini okuyalım:

7. 49/Hucurât, 9

a. Mevcut kaidenin delili nedir?

Abdullah ibni Abbas (ra) der ki: " 'Şayet (şirkten) tevbe eder, namazı kılar, zekâtı da verirlerse dinde kardeşlerinizdir, (diğer bir rivayette '...yollarını açın/onları serbest bırakın.').' ayeti **Ehl-i Kıble'nin** kanını haram kılmıştır."[8]

İbni Abbas (ra) birinin Ehl-i Kıble'den olup İslami koruma altında olması için **şirkten tevbe etmesini, namazı kılmasını ve zekât vermesini** şart koşmuştur. Bu ayeti kaidenin delili olarak kabul etmiştir.

Burada sorulması gereken soru şudur: Abdullah ibni Abbas (ra) ayet ile mezkûr kaide arasında nasıl bir bağ kurmuştur? Elbette bu bağı kurmasını sağlayan, Allah Resûlü'nün sünnetidir:

Buhari (rh) şöyle der:

" '...Şayet (şirkten) tevbe eder, namazı dosdoğru kılar ve zekâtı verirlerse yollarını açın/onları serbest bırakın.' "[9]

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ben, Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim O'nun elçisi olduğuma şahitlik edinceye ve namazı kılıp zekâtı verinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum."[10]

Görüldüğü gibi Buhari (rh), Peygamberimizin mezkûr sözünü ayetin tefsiri olarak vermiştir. Allah Resûlü (sav) birinin Ehl-i Kıble'den olup tekfirden ve tekfirin ahkâmı olan savaştan korunması için Kelime-i Tevhid'i söylemeyi, namazı kılmayı, zekâtı vermeyi şart koşmuştur.

Hafız İbni Hacer (rh) şöyle der: "Hadisin, ayetin tefsiri sayılmasının nedeni, ayette zikredilen tevbeden kastın 'küfürden tevhide dönmek' olmasındandır."[11]

Bir başka rivayette Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

" 'Lailaheillallah' deyinceye kadar insanlarla savaşmam emredildi. Eğer bunu söyler, bizim gibi namaz kılar, **kıblemize yönelir** ve bizim gibi hayvan boğazlarlarsa -dinin öngördüğü durumlar dışında- onların kanlarını akıtmamız ve mallarına el koymamız haram kılındı. Onları hesaba çekmek ise Allah'a aittir."[12]

Bir grup âlim bu kaideye delil olarak Nîsa Suresi'nin 48. ayetini zikreder:

Muhaddis Ebu'l Abbas Ahmed ibni Ömer El-Kurtubi (rh) der ki: "...Hadis, Ehl-i Sünnet'in 'Ehl-i Kıble'den hiç kimse işlediği günah nedeniyle tekfir edilmez.' mezhebinin sıhhatine delildir. Bu (kaide), Allah'ın şu sözünün gereğidir:

'Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz...'[13] "[14]

Kaideler, Onu delilinden, bağlamından, zikredilen kayıtlardan kopardığınızda bir sapma ve saptırma aracına dönüşür. "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesi de benzer bir yol kazasına uğramıştır. Aşırılığa (Haricilik) tepki olarak zikredilen bu kaide, başka bir aşırılığın eline (Mürcie) düşmüş, kötü niyetli insanların eliyle başka bir sapmanın dayanağı olmuştur.

Kaidenin deliline dair zikredilen naslar bizi şu sonuca ulaştırır: Bu kaidenin tatbik edilmesi için birinin şirkten tevbe ederek Kelime-i Tevhid'i söylemesi, namazı kılması ve zekâtı vermesi gerekir. Aksi hâlde bu insan Ehl-i Kıble tanımına dâhil olmadığından, bu kaide onun hakkında geçersiz olacaktır.

Bu sonuç, bize şu soruyu sordurmalıdır: Bu kaideyi kullanan âlimler, kimleri Ehl-i Kıble kabul etmiştir?

8. Tefsiru't Taberi, 14/153
9. Tevbe Suresi 5. Ayet Hakkındaki Bab, Kitabu'l İman, 17. bab
10. Buhari, 25; Müslim, 22
11. Fethu'l Bari, 25 no.lu hadis şerhi
12. Buhari, 392
13. 4/Nîsa, 48
14. El-Mufhim Li Ma Uşkile Min Talhis-i Sahihi'l Müslim, 6/608

Ehl-i Kıble'den olmak için kişinin itikadi (şirksiz tevhid) ve amelî (namaz, zekât vb.) bazı sorumlulukları yerine getirmesi gerekir. Bunları yerine getirmeyen, Ehl-i Kıble olmaz.

b. Ehl-i Kıble kimdir?

Sorunun açıklaması şöyledir: Kaideyi kitaplarında zikreden âlimler, kimleri Ehl-i Kıble kabul ederek, "Ehl-i Kıble günah işlediği takdirde küfre girmez." demişlerdir? Bu soruya vereceğimiz cevap, yukarıda ulaştığımız sonucun sağlaması olacaktır. Zira biz, şirk koşanların, namazsız ve zekâtsız olanların Ehl-i Kıble'den olmadığı ve bu kaidenin kapsamına girmedikleri sonucuna ulaşmıştık. Yani Ehl-i Kıble'den olmak için kişinin itikadi (şirksiz tevhid) ve amelî (namaz, zekât vb.) bazı sorumlulukları yerine getirmesi gerekir. Bunları yerine getirmeyen, Ehl-i Kıble olmaz. Şimdi bu sonucun sağlamasını yapalım:

Yahya ibni İbrahim der ki: "Ben insanları şiddetle Cehmiyye'den sakındırıyordum. Bu konuda kalbimde bir sıkıntı oluşunca Abdullah ibni Mubarek'e (rh) (öl. H 181) durumu anlattım. 'Kalbinde bir sıkıntı olmasın. Çünkü Cehmiyye senin kendisine ibadet ettiğin Allah'ı yok sayıyor (inkâr ediyor).' "[15]

Ahmed ibni Hanbel (rh) (öl. H 241) der ki: "Küçük veya büyük günah işleyen Ehl-i Kıble'den birinin (cenaze) namazını kılmayı terk etmeyiz. Ancak bu (kişi), Allah Resûlü'nün İslam'dan çıkardığı -Kaderiyye, Mürcie, Rafiziler, Cehmiyye gibi- bidat ehlinden olursa; (onların cenazesini kılmayız. Zira Nebi şöyle demiştir:) 'Onlarla birlikte namaz kılmayın ve onların üzerine namaz kılmayın.' "[16]

İshak ibni Rahuveyh (rh) (öl. H 238) der ki: "Müslimler şunda icma etmiştir: Allah'a ve Resûl'üne söven, Allah'ın indirdiğini (veyahut indirdiği hükümlerden birini) reddeden veya bir nebiyi öldüren; velev ki Allah'ın indirdiklerini ikrar etse de kâfirdir."[17]

Muzeni (rh) (öl. H 264) der ki: "Çıkardıkları yenilikler (bidatler) nedeniyle Ehl-i Kıble'yi tekfir etmemek ve onlardan berî olmamak da (sünnettendir). Ancak bir sapıklık ihdas eden ve bu bidatiyle Ehl-i Kıble'ye huruç eden ve dinden çıkanlar hariçtir. Böylelerinden berî olmakla Allah'a yaklaşılır..."[18]

Darimi (rh) (öl. H 280) şöyle der: "Bağdat'ta bir adam Cehmileri savunarak benimle tartıştı ve dedi ki: 'Ehl-i Kıble'nin tekfiri yasaklanmışken siz hangi delille Cehmiyye'yi tekfir ediyorsunuz?' Dedim ki: 'Cehmiyye bizim yanımızda Ehl-i Kıble'den değildir. Biz onları yazılı kitap, nakledilen eser ve meşhur olan küfür(leriy)le tekfir ediyoruz.' "[19]

Berbehari (rh) (öl. H 329) der ki: "Ehl-i Kıble'den kimseyi dinden çıkarmayız. Ancak/Ta ki Allah'ın Kitabı'ndan bir ayeti ve Nebi'nin eserlerinden (sünnetinden) birini reddeder, Allah'tan başkasına kurban keser, Allah'tan başkasına namaz kılarsa (dinden çıktığına hükmederiz). Bunlardan birini yaparsa onu dinden çıkarmak sana vacip olur..."[20]

Kadı Iyaz (rh) (öl. H 544) der ki: "Hadiste geçen '...namaz kıldıkları müddetçe (yöneticilere ayaklanmayın).' ifadesinin anlamı; 'Ehl-i Kıble'nin ve namaz ehlinin hükmü onlar için geçerli oldukça; mürted olmadıkça, dini değiştirmedikçe ve ondan (İslam'dan) başkasına

15. Es-Sunne, Abdullah ibni Ahmed, 1/110
16. Cam'i li Ulumu'l Ahmed, 3/35
17. Es-Sarimu'l Meslûl, 512
18. Şerhu's Sunne, 84-85
19. Er-Reddu A'le'l Cehmiyye, 19
20. Şerhu's Sunne, 62

davet etmedikçe (onlara karşı ayaklanmayın).' anlamındadır."[21]

Nevevi (rh) (öl. H 676) der ki: "Ehl-i Sünnet'ten muhaddis, fakih ve kelamcılar ittifak etti ki; Ehl-i Kıble hükmünde olup ebedî ateşte kalmayacak kişi şu kimsedir: İslam dinine, içinde hiçbir şüphe barındırmayan kesin bir inançla inanan ve Kelime-i Şehadet'i söyleyen kimse..."[22]

İbni Ebi'l İz El-Hanefi (rh) (öl. H 792) der ki: "(Tahavi'nin) Ehl-i Kıble'mizden kastı; heva/bidat ehlinden veya masiyet ehlinden olsa da İslam iddiasında olan, kıblemize yönelen ve Resûl'ün getirdiği şeylerden birini yalanlamayandır."[23]

Molla Aliyyu'l Kâri (rh) (öl. H 1014) şöyle der: "Ehl-i Kıble'den kasıt; âlemin yaratıldığı, tekrar dirilme (ahiret), Allah'ın küçük/parça büyük/bütün her şeyi bildiği (vb.); inanılması zorunlu itikadi meselelerde ittifak eden kimselerdir. Bir ömür (boyunca) bu âlemin kadim/yaratılmamış olduğuna, haşrin vuku bulmayacağına ya da Allah'ın (büyük/külli şeyleri bilse de) cüzi şeyleri bilmeyeceğine inanan; taat ve ibadetlerle ilgilense de Ehl-i Kıble'den değildir. Ehl-i Sünnet'e göre Ehl-i Kıble'den kimsenin tekfir edilemeyeceğinden kasıt; küfür işaret ve alametleri bulunmadıkça Ehl-i Kıble'nin tekfir edilmeyeceğidir."[24]

İlk dönemden başlamak üzere âlimlerden nakiller okuduk. Kimi muhaddis kimi fakih farklı mezheplere mensup ve farklı dönemlerin âlimleri... Bu nakillerin işaret ettiği ortak sonuç şudur: Her "Ben Ehl-i Kıble'denim." diyen, Ehl-i Kıble'den değildir. Birinin Ehl-i Kıble'den olması ve "Ehl-i Kıble günahları nedeniyle tekfir edilmez." kaidesine dâhil olması için bazı şartları taşıması gerekir:

- **İslam'ın hak din olduğuna yakinen inanmak ve bu inancında şüpheye düşmemek**
- **İslam'ı bozacak şirk ve küfür üzere olmamak**
- **Nebi'nin (sav) getirdiği ahkâmı ikrar edip haber verdiklerini tasdik etmek**
- **Dinden çıkmayı gerektiren bidat taifelerinden birine intisap etmemek (Allah'ın sıfatlarını inkâr eden Cehmiyye; kaderi ve Allah'ın ilmini inkâr eden Kaderiyye; sahabeyi tekfir eden, Kur'ân'ın tahrif edildiğine inanan Rafizilik... vb.)**

c. Allah'a şirk koşan veya küfre girenlerin bu kaide kapsamında olmadığının delili nedir?

Bir insan, itikadi ve amelî alt sınıra riayet ederek Ehl-i Kıble tanımına dâhil olur. Sonra herhangi bir günah işler ve bu günah da şirk/küfür kapsamında olmazsa "Ehl-i Kıble günahlarla tekfir edilmez." denilebilir. Ancak şirk koşan veya küfre giren kişi, Ehl-i Kıble'den olsa dahi bu kaidenin kapsamında değildir. **Zira şirk, kişiyi Ehl-i Kıble'den yapan itikadi kabulleri ve amelî ibadetleri boşa çıkarır. Kişiyi Ehl-i Kıble'den yapan itikadi ve amelî dayanaklar boşa gidince, bunlara dayanan Ehl-i Kıble vasfı da hükmünü kaybeder.**

"Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere), 'Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.' diye vahyedildi."[25]

Ayette zikredilen hüküm (şirkin tüm amelleri boşa götüreceği hükmü), Muhammed'e (sav) ve tüm nebilere vahyedilmiştir. Bu da ayete konu olan hükmün ortak nübüvvet mirasına dâhil olduğunu; bir diğer ifadeyle dinin asıllarından bir asıl olduğunu gösterir. Ayete konu olan hüküm dört ayrı tekid ifadesiyle tekid edilmiş, hüküm âdeta iman eden kalplere perçinlenmiştir. Bu kadar kısa bir cümlede isim ve fiil cümlesini tekid eden dört ayrı tekid zikredilmesi dikkat çekicidir.[26] Ayete binaen diyebiliriz ki; Allah'a şirk koşan kişi, onu Ehl-i Kıble yapan itikadi ve amelî eylemlerini boşa çıkardığı için Ehl-i Kıble vasfını kaybetmiştir. "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesini kullanan âlimler de bu noktaya dikkat çekmiştir.

---

21. İkmatu'l Mu'lim bi Fevaidi'l Müslim, 6/264-265
22. El-Minhac Şerh-i Sahihi'l Müslim, 1/149
23. Şerh-i Akideti't Tahaviyye, 1/292

    Hanefi hadis imamlarından Tahavi (rh) akide metninde şöyle der: "Nebi'nin getirdiği (dinî hükümleri) kabul eden ve haber verdiklerini tasdik eden Ehl-i Kıble'mizi 'Müslim ve mümin' diye isimlendiririz."
24. Şerh-u Fıkhi'l Ekber, 258

25. 39/Zümer, 65
26. وَلَقَدْ اُوحِيَ اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِكَۚ لَئِنْ اَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرٖينَ

    Bu ayette kullanılan tekidler şunlardır:

    a. Ayetin başında kasem/yemin vardır: İlk harf olan "ل".

    b. قد/Kad edatı, tekid edatıdır.

    c. "Yehbetenne" fiilinde tekid nunu kullanılmıştır.

    d. "Yekûnenne" fiilinde tekid nunu kullanılmıştır. (Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında 4 Asıl, Tevhid Basım Yayın, Halis BAYANCUK, s. 92)

Bir kaide özel sebepler gözetilerek söylenmişse, kaide yalnızca o özel sebepler söz konusu olduğunda anlam kazanır. Sebepler yerine gelmeden kaideyi kullanmak, istenmeyen sonuçlara sebebiyet verir. Bu kural, Allah'ın kelamı ve Nebi'nin sünneti için de geçerlidir. Özel bir durum gözetilerek inen/varid olan nas, o özel sebep gözetilmeden kullanılırsa; nassa uyulmuş olmaz, bilakis nassa muhalefet edilmiş olunur.

Buhari (rh) (öl. H 256) der ki:

" 'Günahlar, Cahiliye İşlerindendir' Hakkındaki Bab

Şirk dışındaki bu günahları işleyenler tekfir edilmez. Çünkü Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: 'Sen, kendisinde cahiliye (ahlakı) olan bir adamsın.' Yüce Allah da şöyle buyurmuştur: 'Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları dilediği kimse için bağışlar.' "[27]

Ma'rûr'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:

"Ebu Zerr ile Rebeze'de karşılaştık. Kendisinin ve kölesinin üzerinde bir hülle vardı. Ona bunun sebebini sorduğumda şöyle dedi: 'Bir adama sövdüm, onu anasından dolayı ayıpladım. Bunun üzerine Peygamber (sav) bana şöyle dedi: 'Ebu Zerr! Onu anasından dolayı ayıplıyor musun? Gerçekten sen kendisinde cahiliye (ahlakı) olan birisin. Kardeşleriniz sizin hizmetçilerinizdir. Allah onları sizin elinizin altına (idarenize) verdi. Kimin elinin altında kardeşi varsa ona yediğinden yedirsin, giydiğinden giydirsin. Onlara yapamayacakları şeyler yüklemeyin. Şayet onlara bir iş yüklerseniz kendilerine yardımcı olun.' ' "[28]

Tüm masiyetler cahiliyedir, cahiliyenin şubelerinden bir şubedir. Masiyet işleyen kişi sırf masiyet işlediği için tekfir edilmez. Bunun tek istisnası şirktir. Zira şirk, kişiyi koruma altına alan tevhidi, Ehl-i Kıble vasfını, kardeşlik hukukunu... yani tüm korumaları yok eder.

Buhari şarihlerinden İbnu'l Battal (rh) (öl. H 449) şöyle der: "İman ismini ancak Allah'a ve Resûl'üne şirk koşmak ya da inkâr etmek izale eder. **Küfür dışındaki** masiyetlerin sahibi tekfir edilmez."[29]

Ebu Hasan El-Eş'ari (rh) (öl. H 324) der ki: "İcma ettiler ki; Allah'a ve Nebi'nin getirdiklerine inanan kimseyi masiyetlerinden hiçbiri dinden çıkarmaz. Onun imanını yalnızca **küfür boşa götürür**."[30]

İbni Dakiki'l İyd (rh) (öl. H 702) der ki: "İnsanlardan tekfir ve onun sebebinin ne olduğu hususunda ihtilaf ettiler... Hak olan şudur: **Şeriattan mütevatir olan bir şeyi inkâr etmedikçe** Ehl-i Kıble'den kimse tekfir edilmez. Çünkü o, (bu durumda) şeriatı inkâr etmiş olur..."[31]

İbnu'l Kayyım (rh) (öl. H 751) der ki: "Ehl-i Kıble'den kimse (günahı) büyük olsa da günahıyla tekfir edilmez. **İmanı şirkten başkası boşa götürmez.**"[32]

d. Bu kaidenin mutlak olmayıp Haricilerin sapkınlığına karşı söylendiğinin delili nedir?

Şu bir gerçektir ki; bir kaide özel sebepler gözetilerek söylenmişse, kaide yalnızca o özel sebepler söz konusu olduğunda anlam kazanır. Sebepler yerine gelmeden kaideyi kullanmak, istenmeyen sonuçlara sebebiyet verir. Bu kural, Allah'ın kelamı ve Nebi'nin sünneti için de geçerlidir. Özel bir durum gözetilerek inen/varid olan nas, o özel sebep gözetilmeden kullanılırsa; nassa uyulmuş olmaz, bilakis nassa mu-

27. Buhari, Kitabu'l İman, 22. Bab
28. Buhari, 30
29. Kitabu'l Fiten, 10/16-17, 7. Bab
30. Risale ila Ehli's Sağr, 156-158, 36. İcma
31. İhkamu'l İhkam, 2/210
32. İctimau'l Cuyuşu'l İslamiyye, 1/218

halefet edilmiş olunur. Örneğin Bakara Suresi'nin 195. ayetine bakalım:

"Allah yolunda infak edin. **Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın…**"[33]

Bir insan bu ayetin nüzul sebebini, yani indiği özel durumu gözetmezse şu sonucu çıkaracaktır: "Allah (cc) tehlikeye atılmayı yasaklamıştır. Bugün İslami çalışma yapmak, tehlikeye atılmak demektir. Zira İslami çalışma yapanlar tağutlar tarafından zulme uğramaktadır. Öyleyse tüm İslami çalışmalardan uzak durulmalıdır."

Oysa bu ayet mücadeleden geri kalanları uyarmak, mücadeleden geri kalanların kendilerini tehlikeye atmış olacağını haber vermek için indirilmiştir:

Eslem Ebu İmran anlatıyor: "Bizler fetih için İstanbul'daydık. Komutan olarak Mısırlıların başında Ukbe ibni Amir (ra), Şamlıların başında ise Fudale ibni Ubeyd (ra) vardı. Şehirden Rumların oluşturduğu büyük bir ordu çıktı. Biz Müslimler de onların karşısına büyük bir orduyla çıktık. Derken Müslimlerden bir adam, Rumların safına daldı. İnsanlar bağırmaya başladılar ve dediler ki: 'Subhanallah! Bu genç kendi eliyle kendisini tehlikeye atıyor.' Ebu Eyyub El-Ensari (ra) dedi ki: 'Siz ayeti böyle bir yoruma tevil ediyorsunuz. Ancak bu ayet biz Ensar topluluğu hakkında inmiştir. Allah (cc) dinini izzetli kılıp, İslam'ın yardımcıları çoğalınca biz, Allah Resûlü'nün (sav) haberi olmadığı hâlde dedik ki: 'Bizim mallarımız zayi oldu. Mallarımızın başına geçsek de onları ıslah etsek.' Bunun üzerine Allah (cc) bu ayeti indirdi. Bizim bu düşüncemizin doğru olmadığını belirtti. Asıl tehlike, mallarımızın başında oturmak ve onları ıslah etmeye çalışmak istememizdir. Allah (cc) bize savaşmayı emretmiştir.' (Eslem) dedi ki: 'Ebu Eyyub çarpışmaya aralıksız devam etti ve orada defnedildi.' "[34]

Bu sebeple biz Tevhid Meali'nde ayete şöyle anlam verdik:

"Allah yolunda infak edin ve (İslami mücadeleden geri kalmak suretiyle) kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Kulluğunuzu en güzel şekilde yerine getirin. Çünkü Allah muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları sever."[35]

Şimdi, başa dönelim ve diyelim ki; bir ayet dahi onun nüzulüne sebep olan vakadan koparılınca, ayetin muradına tam zıt bir anlama tevil edilebiliyorsa; beşer sözü olan kaideler, onları var eden özel sebeplerden koparılırsa kaidenin, muradına aykırı bir anlama sebep olacağı izahtan vareste olsa gerektir.

Cevabımıza konu olan kaide, Müslimleri büyük günahlarla tekfir eden Haricilere yönelik söylenmiştir. Hâliyle bugün birisi çıkar, Ehl-i Kıble vasfını kazanmış bir muvahhidi içki, zina, faiz vb. bir günahla tekfir ederse, bu kaide gündeme gelir. Ancak Allah'a (cc) şirk koştuğu için Ehl-i Kıble olma vasfını elde edememiş veya şirk koşarak Ehl-i Kıble vasfını yitirmiş insanlara uygulanırsa, kaide saptırılmış ve onu kaideleştiren âlimlerin muradına muhalefet edilmiş olunur.

> Bir ayet dahi onun nüzulüne sebep olan vakadan koparılınca, ayetin muradına tam zıt bir anlama tevil edilebiliyorsa;
> beşer sözü olan kaideler, onları var eden özel sebeplerden koparılırsa kaidenin, muradına aykırı bir anlama sebep olacağı izahtan vareste olsa gerektir.

Ebu Hasen El-Eş'ari (rh) (öl. H 324) der ki: "Bizler, Haricilerin günahlarla insanların kâfir olduğuna inandığı gibi (yapmaz); zina, hırsızlık ve içki içmek gibi bir günahı helal görmedikçe, (sırf bu günahı işledi diye) Ehl-i Kıble'den kimseyi tekfir etmeyiz."[36]

İbni Teymiyye (rh) (öl. H 728) der ki: "Bu iki görüş,

33. 2/ Bakara, 195
34. Ebu Davud, 2512; Tirmizi, 2972
35. 2/Bakara, 195
36. El-İbane, 26

Bugün siyasette yüzünü demokrasiye, ekonomide kapitalizm ve sosyalizme, vela ve bera akidesinde hümanizm veya ırkçılığa... dönmüş insanlar, namaz vakti geldiğinde Kâbe'ye yöneldi diye Ehl-i Kıble'den olmazlar. Onlar birden fazla kıblesi olan, dolayısıyla hiçbir yönü olmayan kıblesiz insanlardır.

insanları mutlak günahlarla tekfir eden ve (günah işleyenin) ebedî ateşte kalacağını söyleyen Haricilerin görüşüdür..."[37]

İbni Ebi'l İz El-Hanefi (rh) (öl. H 792) der ki: "Bundan dolayı imamların çoğu mutlak olarak 'Günahla tekfir etmeyiz.' demekten imtina etmiştir. Onun yerine 'Haricilerin yaptığı gibi her günahla tekfir etmeyiz.' demeyi tercih etmişlerdir..."[38]

e. Ehl-i Kıble olmak bir tavır, bir duruş, bir kimliktir!

"Andolsun ki, kendilerine Kitap verilenlere tüm delilleri de getirsen, (yine de) senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. (Hakikat şu ki) onlar da birbirlerinin kıblesine uymuyorlar. Andolsun ki, sana gelen ilimden sonra onların hevalarına/arzularına uyacak olursan kesinlikle zalimlerden olursun."[39]

Ehl-i Kıble olmak; yüzümüzü bir yöne, sırtımızı başka bir yöne; kıblemizin tam zıddına dönmektir. Bu nedenle yüce Allah, Ehl-i Kitab'ın inkârını "...senin kıblene uymazlar." cümlesiyle ifade etmiş, Allah Resûlü'nün (sav) onlara muhalefetini yine "...sen de onların kıblesine uyacak değilsin." cümlesiyle ifade etmiştir.[40] Yine ümmetlerin tercihi "yönelinen kıble" olarak ifade edilmiştir:

"Herkesin yöneldiği bir yönü/kıblesi mutlaka vardır. (Öyleyse) hayırlarda yarışın. Nerede olursanız olun Allah sizi bir araya toplar. Şüphesiz ki Allah, her şeye kadîrdir."[41]

Doğu da batı da Allah'a ait olmasına rağmen, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar tüm Müslimlerin aynı yöne yönelmesi istenmiştir:

"Nereden çıkmış olursan ol (namaz kılarken) yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. Şüphesiz ki bu (kıble emri), Rabbinden gelen bir haktır. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir."[42]

Örneğin biz Kâbe'ye yönelerek Yahudilikten ve Hristiyanlıktan teberrî etmiş oluyoruz. Duruşumuz ve yönelişimiz, kimliğimiz ve tavrımız oluyor.

Bugün siyasette yüzünü demokrasiye, ekonomide kapitalizm ve sosyalizme, vela ve bera akidesinde hümanizm veya ırkçılığa... dönmüş insanlar, namaz vakti geldiğinde Kâbe'ye yöneldi diye Ehl-i Kıble'den olmazlar. Onlar birden fazla kıblesi olan, dolayısıyla hiçbir yönü olmayan kıblesiz insanlardır. Zira beden kalbe tabidir. Kalp bir şeye itikat eder, beden de ona tabi olarak bir yöne yönelir. İslam bir bütün olduğu için siyasi, iktisadi, insani... her şeyiyle âlemlerin Rabbine yönelmeyen, O'na (cc) teslim olmamıştır. Yalnızca namazda yüzünü Kâbe'ye dönmek, bir parçasıyla Allah'a yönelmektir ki; zaten bir parçayla Allah'a yönelmek de şirkin ta kendisidir. Şirk; kulluğu parçalara bölmek, bir kısmını Allah'a (cc) bir kısmını sahte ilahlara pay etmektir. Tevhid ise namazı, kurbanı, hayatı ve ölümü; yani her şeyini bir bütün olarak Allah'a (cc) vermektir.

37. İmanu'l Evsat, 360
38. Şerh-u Akideti't Tahaviyye, 1/303
39. 2/Bakara, 145
40. bk. Dinlerde Kıble Anlayışı, Ahmet Güç, s. 24-25
41. 2/Bakara, 148
42. 2/Bakara, 149

Sonuç ve Değerlendirme

Yukarıda kaidenin delilini, onu ortaya çıkaran şartları ve âlimlerin yaklaşımlarını okuduk. Bu bilgilerden yola çıkarak, günümüz açısından bir değerlendirme yapacak olursak sonuç niyetine şunları söyleyebiliriz:

• "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." kaidesi, genel anlamda yanlış kullanılmaktadır. Delili; söylenmesine sebep olan özel vakıa ve âlimlerin zikrettiği kayıtlardan bağımsız olarak, dolayısıyla içeriği saptırılmış olarak gündeme gelmektedir.

• Kaide, Haricilerin aşırılığına karşı değil; muvahhidlerin imani bir sorumluluk olarak şirk ehlini tekfir etmesine karşı kullanılmaktadır.

• Kaide çoğu zaman, şirkten tevbe eden, namazı kılan ve zekâtı veren Ehl-i Kıble vasfı kazanmış insanlar için değil; şirk koşan, namaz kılmayan ve zekât vermeyen toplumlar için kullanılmaktadır. Örneğin MAK Danışmanlığın 2017 yılında yaptığı bir araştırmaya göre Türkiye'nin %22'si beş vakit namaz kılmakta, kalan %78'i beş vakit namazı düzenli kılmamaktadır. Yani kıbleye yönelmeyen insanlara dahi 'Ehl-i Kıble' tabiri kullanılmaktadır.

• Kanaatimizce bu kaide; Harici aşırılığından kaçınmak için değil, imani bir sorumluluk olarak şirk ehlini tekfir etmekten kaçınmak için kullanılmaktadır. Bunun delili; vakıada bu kaideyi en çok kullanan toplulukların durumudur. Şirk ehlini tekfir etmemek için kaideyi sıkça kullanan topluluklar, en basit ihtilafta muhataplarını tekfir edebilmektedir. Allah'ın hakkı olan tevhid çiğnendiğinde kaidenin arkasına saklanan ve kardeşlik edebiyatı yapanlar, cemaatsel/örgütsel hakları çiğnendiğinde birer Harici kesilmektedir. Örneğin İhvan-ı Müslimin'e bağlı Hamas, cuma günü, namaz esnasında, cami basıp, namaz kılan El-Kaide yanlısı Selefî cemaate -kendilerine muhalefet ettikleri için- ateş açmış, başta imam olmak üzere onlarca insanı katletmiştir. Anadolu irfanıyla yanıp tutuşan Türkiye cemaatleri, iktidarla kavga ettikten sonra, tüm F. Gülen cemaatini istisnasız tekfir etmiştir, etmektedir.

Dün, bizler dinler arası diyalog vb. itikadi küfürler nedeniyle bu cemaati tekfir ettiğimizde "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." diyerek bizleri aşırılıkla suçlayanlar, bugün aynı gerekçelerle FETÖ'yü tekfir etme yarışındalar. Dün, bizler demokratları tekfir ettiğimizde bizleri, zindanlara atılması gereken mücrimler olarak değerlendiren FETÖ'cüler, iktidarla girdikleri koltuk kavgasından sonra, gönül rahatlığıyla iktidarı tekfir ediyorlar…

Bunlar yalnızca birer örnek… Ancak şu bir vakıa; bu kaideyi diline dolayan çoğu topluluk, iyi niyetli değil. İmani bir sorumluluk olan tekfirden kaçınmak ve Kur'ân'ın kesin bir dille mahkûm ettiği, "hakla batılın karışımı çoğulcu bir anlayış" içinde yaşamak istiyorlar. Yani dinlerinin dünyevi konforlarını kaçırmasını istemiyorlar… Ancak söz konusu dünyevi bir menfaat olduğunda bu kaideyi unutup tekfirci birer Harici kesiliyorlar.

Dün, bizler dinler arası diyalog vb. itikadi küfürler nedeniyle bu cemaati tekfir ettiğimizde "Ehl-i Kıble tekfir edilmez." diyerek bizleri aşırılıkla suçlayanlar, bugün aynı gerekçelerle FETÖ'yü tekfir etme yarışındalar. Dün, bizler demokratları tekfir ettiğimizde bizleri, zindanlara atılması gereken mücrimler olarak değerlendiren FETÖ'cüler, iktidarla girdikleri koltuk kavgasından sonra, gönül rahatlığıyla iktidarı tekfir ediyorlar…

Tüm heva ehli böyledir. Allah'ın hakkı çiğnendiğinde her biri merhamet abidesi kesilirken; söz konusu kendi hakları olduğunda cengâver birer savaşçıya dönüşürler. Rablerine sövüldüğünde "Muhammedî (!) bir tebessüm" ve "İsevi (!) bir geniş yüreklilik" takınır; şeyhlerine, abilerine ya da üstadlarına söz söylediğinizde sizi tekfir etmekle kalmaz, sizi tekfir etmeyeni tekfir etmeyeni tekfir etmeyeni… kâfir sayan Bağdat Mutezilesi'ne dönüşüverirler.[43]

• Eskiler bu kaideyi İslam ehlini terk edip şirk ehliyle savaşmak için kullanırdı. Ebu İmran der ki: "Abdullah ibni Rabah'ın yanında Muhalleb'le birlikte Ezarika

43. bk. Et-Tenbih ve'r Red A'la Ehli'l Ehva-i ve'l Bida, 35

Nefisler kendi hâline terk edilirse, bir başkasının derdiyle dertlenmez. Kendi etrafında dönüp duran, yalnızca kendi ihtiyaçlarıyla ilgilenen bir hâl alır. Bu da nefsî hastalıklardandır. Öneri sunmak ise nefsi arındırma ve bencillikten korunma adımlarından birisidir. Zira öneri sunmak kişinin kendisi dışında bir şeyleri dert edinmesinin semeresidir.

(Harici bir grup) ile savaşıyorduk. O ağlamaya başladı. 'Seni ağlatan nedir?' diye sordum. Dedi ki: 'Şirk ehliyle savaşmak, bizi Ehl-i Kıble'yle savaşmaktan alıkoyuyordu.' "[44]

Bugünküler ise bu kaideyi, şirk ehlini terk edip Ehl-i Kıble'yle savaşmak için kullanıyor. Ki; coğrafyamıza şöyle bir göz atan, Batı dünyasının bizden emin olduğunu; bu coğrafya insanın birbirini boğazladığını, hiçbir mezhebin bir diğerinden, hiçbir topluluğun bir ötekinden emin olmadığını görecektir. Birbirlerini tekfir etmiyorlar, ama boğazlamaya can atıyorlar. Çünkü tekfir Allah'ın hakkı, boğazlama istekleri ise kendi şahsi kavgalarından kaynaklanıyor.

44. Tarihu'l İslam, 6/400

Oysa İslam tam tersini öğütlüyordu. Allah'ın (cc) hakkı olan tevhid çiğnendiğinde tekfir etmemizi, ancak kendini İslam'a nispet edenlerle savaşmamamızı istiyordu. Ölçümüz belliydi: Dışarıdan bakanın, savaşanla savaşılanı ayırt edemediği, "Muhammed ashabını öldürüyor (Bugün ise "Allahu Ekber diyenler birbirini öldürüyor)." dedirtecek savaşlardan/kavgalardan uzak duracaktık. Ehl-i Kıbleciler kendilerine verilen öğüdü unuttu; kabileci anlayışı, Nebevi sünnete önceledi ve bu öğüdü ters yüz ettiler. Şirk koşanlara Müslim ismi verip birbirlerini boğazladılar:

"Resûlullah (sav), Huneyn'den dönüş yolunda Ci'râne mevkisindeyken kendisine bir adam geldi. Bu sırada Bilal'in elbisesinin içinde gümüş vardı. Resûlullah (sav), bu gümüşten alıp halka dağıtıyordu. İşte bu gelen adam, 'Ey Muhammed! Adaletli ol.' dedi. Resûlullah da (sav) 'Sana yazıklar olsun! Eğer ben adaletli olmazsam kim adaletli olabilir! Eğer ben adaletli olmazsam çok zorlanır ve zarar görürsün.' buyurdu. **Ömer ibni Hattab da (ra) 'Ey Allah'ın Resûlü, bırak beni şu münafığı öldüreyim!' dedi. Resûlullah (sav) ise 'İnsanların, benim ashabımı öldürdüğümü konuşmalarından Allah'a sığınırım. Şüphesiz bu ve bunun arkadaşları Kur'ân okur, ama okudukları boğazlarının altına geçmez. Okun yaydan çıktığı gibi ondan (dinden/Kur'ân'dan) çıkacaklar.' buyurdu.**"[45]

"Öyle fitneler kopacaktır ki o fitnelerde oturan, ayakta durandan; ayakta duran, yürüyenden; yürüyen, koşandan hayırlı olacaktır. Bunlara göz dikeni bu fitneler alıp helâk edecektir. Her kim bir sığınak ya da onlara karşı korunacak bir yer bulursa onunla kendisini korumaya baksın."[46]

Ebu Musa El-Eş'ari'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Kıyamete yakın zamanlarda herc olur.' (Ebu Musa diyor ki:) Ben, 'Herc nedir, ey Allah'ın Resûlü?' dedim. O da 'Öldürme olayıdır.' buyurdu. Orada bulunan bazı Müslimler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Biz, bir yılda müşriklerden şu kadarını öldürürüz.' dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Herc, müşrikleri öldürmek demek değildir, fakat sizler birbirinizi öldüreceksiniz; hatta kişi komşusunu, amcaoğlunu ve akrabasını öldürecektir.' Orada bulunanların bir kısmı,

45. Müslim, 1063

46. Buhari, 3601; Müslim, 2886

'Ey Allah'ın Resûlü! Bugünkü aklımız bizde olduğu hâlde mi birbirimizi öldüreceğiz?' diye sordu. Resûlullah (sav), 'Hayır, o zamanda toplumun çoğunluğunun akletme yeteneği kalmayacak ve aklını kullanamayan birtakım kimseler de o gün iş başına geçmiş olacaktır.' buyurdu."[47]

Soru: Hocam! İslami çalışmalarda öneri sunmanın önemi nedir? Öneri sunarken usulümüz nasıl olmalıdır, açıklar mısınız?

İslami bir çalışmanın önemli unsurlarından biri, çalışmaya dâhil olan kardeşlerin yapıcı eleştiri ve önerileriyle çalışmaya katkıda bulunmasıdır. Hatta şöyle söylersem abartmış olmam: Bir çalışmanın kalitesi, o çalışmaya dâhil olan kardeşlerin öneri ve yapıcı eleştirilerinin katkısıyla doğru orantılıdır. Bunun sebebini sorarsanız şöyle açıklayabilirim:

Öneri sunmak istişaredir:

Yüce Allah İslam toplumunu şu ayetlerle vasfeder:

"Onlar ki; büyük günahlardan ve fuhşiyattan kaçınır, kızdıkları zaman da bağışlarlar. Onlar Rablerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. **İşleri, aralarında istişare iledir.** Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler. Onlar ki; başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar."[48]

Okuduğumuz ayetlerin Mekkî olduğu düşünüldüğünde; istişarenin, İslam toplumunun ayrılmaz bir özelliği olduğu anlaşılacaktır. İster cemaat ister devlet olsunlar, ister zayıf ister güçlü olsunlar, onların işi istişareyledir.

İstişareyi iki kısma ayırabiliriz: İlki, size fikrinizi soran insanlarla fikrinizi paylaşmanızdır. İkincisi ise sizin bir konuya dair fikrinizi kardeşlerinizle paylaşmanızdır. Çünkü her iki durumda da fikir paylaşımı vardır ki, istişare de karşılıklı fikir paylaşımından başka bir şey değildir. Hâliyle önerisiyle çalışmaya katkıda bulunan kişi, aslında istişare yapmış olur.

İstişare yüce Allah'ın sevip razı olduğu amellerdendir, yani ibadettir. Bu nedenle Resûl'ünün (sav) şahsında ümmete istişareyi emretmiştir:

47. İbni Mace, 3959
48. 42/Şûrâ, 37-39

"Allah'ın rahmeti sayesinde onlara karşı yumuşak oldun. Şayet kaba, katı kalpli biri olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlar için bağışlanma dile, **işlerinde onlarla istişare et.** (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever."[49]

Öneri sunmak suretiyle istişare yapan kardeşimiz, bu yaptığını kulluk/ibadet bilinciyle yapmalı, ecrini Allah'tan (cc) beklemelidir.

Öneri sunmak, İslam toplumunun derdiyle dertlenmektir:

Başkasının derdiyle dertlenmek, diğerkâmlık; kulluk mertebelerindendir. Zira nefisler şuh[50] ahlakıyla yaratılmıştır:

"(Bununla birlikte) nefislerde şuh/bencillik/cimrilik vardır."[51]

Ve ancak bu ahlaktan korunan, nefsini arındıranlar kurtuluşa erecektir:

"Kim de nefsin şuhundan/bencilliğinden korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[52]

Nefisler kendi hâline terk edilirse, bir başkasının derdiyle dertlenmez. Kendi etrafında dönüp duran, yalnızca kendi ihtiyaçlarıyla ilgilenen bir hâl alır. Bu da nefsî hastalıklardandır. Öneri sunmak ise nefsi arındırma ve bencillikten korunma adımlarından birisidir. Zira öneri sunmak kişinin kendisi dışında bir şeyleri dert edinmesinin semeresidir.

Bir diğer gerçek şudur: İslam toplumunun önemli sorunları, onu dert edinen insanların eliyle çözülür. Örneğin, Medine İslam Devleti namaz vakitlerini duyurmak için bir yol arar. Kimisi çan çalma önerisinde bulunur kimisi tellal gezdirme... Öneriler Allah Resûlü'nün hoşuna gitmez. Nihayet Allah (cc) sahabiden Abdullah ibni Zeyd'e bir rüya gösterir. 14 asırdır okunan ve kıyamete kadar okunacak olan ezan-ı Muhammedî bu rüya vesilesiyle Müslimlerin günde-

49. 3/Âl-i İmran, 159
50. "Şuh" kök anlamı itibarıyla insanı başkasına iyilik yapmaktan meneden/alıkoyan ve kendi menfaatine karşı hırslı kılan kötü bir ahlaktır. Men etmek ve hırs anlamları için bk. Mu'cem Mekayisu'l Luğa, ş-h-h maddesi
51. 4/Nîsa, 128
52. 59/Haşr, 9

Kurallar herkes için geçerlidir. Kimse yönetici olmakla menhecî sorumluluklarından bağımsız hareket edemez. Böyle bir durumu mutlaka ilgililere bildirmeli, sorunun çözümüne katkıda bulunmalıdır. Zira mesele yalnızca önerisi dikkate alınmayan kardeşimize haksızlık değildir. Bu, o şahsın yöneticiliğin afetlerine yakalandığının ve Müslimlerin emanetlerine ihanet ettiğinin göstergesidir.

mine girer. Düşünün; 14 asırdır okunan her ezandan bu sahabi ecir almakta, derecesini yükseltmekte…

Bu noktada sormamız gereken bir soru var: Neden yüce Allah, onca sahabi arasından Abdullah ibni Zeyd'i seçti? Bu hayır kapısının Abdullah ibni Zeyd'e açılmasının sırrı neydi? Bırakalım, bu sorunun cevabını o günleri aktaran bir sahabi versin:

"… (Namaz vaktinin nasıl duyurulacağına dair tartışmalar sürerken) Abdullah ibni Zeyd, Allah Resûlü'nün (meclisinden) ayrıldı. **O, Resûlullah'ın derdiyle dertlenmiş bir hâldeydi.** (Bunun üzerine) uykusunda ona ezan rüyası gösterildi…"[53]

Ona bu hayır kapısını açan şey derdidir. O, samimi bir kalple İslam toplumunun derdiyle dertlenmiş, yüce Allah da kıyamete kadar okunacak ezanların ecrine onu ortak kılmıştır…

Demek ki samimi bir dertle sunulan öneri, insanı yalnızca nefsin bencilliğinden korumaz, hiç umulmadık hayır kapılarını da açabilir…

Öneri sunmak, adanmışlığın semeresidir:

Bir önceki başlıkla kısmen bağlantılı olan bir diğer husus, önerinin adanmışlıkla ilişkisidir. Kişi davasını ne kadar sahiplenmiş ve davasına ne kadar adanmışsa, davanın sorunları ve dertleriyle o oranda ilgilidir. Bir şeylerin iyi, iyiden öte, daha iyi olması için fikir çilesi çeker. Ki; çilenin en ağırı fikrin çilesidir. Ne yapabiliriz, nasıl yapabiliriz, ihsan üzere bir çalışma nasıl olur… diye düşünmekten yorulmaktır. Yorgunlukların en şereflisi ve çilenin en tatlısı da bu olsa gerektir.

Öneri sunarken nelere dikkat etmeliyiz?

Şu tavsiyelerde bulunabilirim:

• **Etraflıca düşünmek:** Müslim, işini ihsan üzere yapan kimsedir. Yani yüce Allah'ı görüyormuşçasına veya O'nun (cc) kendisini gördüğünü bilerek, kulluğunu/işini en güzel şekilde yapmaya çalışandır. Öneri sunmak da kulluğumuzun bir parçasıdır. Öyleyse ihsan üzere yapmalıdır.

Öneri sunma vazifesinde ihsan; etraflıca düşünmek, önerimizin artıları ve eksilerini hesaplamak, sorulması muhtemel soruların cevaplarını hazırlamaktır… Bu, hem bizi ihsan mertebesine yükseltir hem de muhatabımıza güven verir. Zira bir insanın konuşacağı konuyu önceden araştırması işine, dolayısıyla kendine karşı saygılı olduğunu gösterir. İşine saygılı insanlar, muhataplarında saygı oluşturur, sözleri kâle alınır, önemsenir…

Bu noktada kardeşlerime bir tavsiyede bulunmak istiyorum: İslami çalışmanın önemli afetlerinden biri; düşünmeden konuşan, laf olsun diye öneri sunan geveze insanlardır. Bu insanlar çalışmayı ağırlaştıran, kendilerine ve dolayısıyla muhataplarına saygısı olmayan, gereksiz insanlardır. Her meselede söyleyecek sözleri, her konuya dair bir fikirleri vardır. Cehaletten kaynaklanan bir cesaretleri, gerçekle yüzleşmemiş olmaktan kaynaklanan bir özgüvenleri mevcuttur. Bu insanları ıslah etmek, ıslah olmuyorlarsa gerçekle yüzleşmelerini sağlamak bir zorunluluktur. Gerçekle yüzleştirildiklerinde çoğunlukla gevezelik yapabilecekleri yeni bir ortam ararlar. Allah'ın rahmet ettiği azınlık da ıslah olur. Her iki durumda da İslam toplumu kârdadır.

53. Ebu Davud, 498

• **Öneriyi öneri olarak sunmak:** Bu madde ile kastım şudur: Önerinin uygulanıp uygulanmadığına bakmaksızın öneri sunmaktır. Zira biz; davamızın derdiyle dertlenmek, istişare müessesesini canlı tutmak ve en önemlisi kulluğumuzun gereği olarak öneri sunuyoruz. Bizim sorumluluğumuz öneri sunmaktır. Öneriyi değerlendirmek, onun uygulanıp uygulanmayacağına karar vermek yöneticilerin sorumluluğudur. Her birimiz kendi sorumluluğumuza yoğunlaşırsak, İslami mücadelede sağlıklı bir süreç yaşanır.

Unutmamak gerekir ki; öneri sunmak hayra niyet etmektir. Yüce Allah, hayra niyet etmeye de ecir vermektedir. Şayet o öneri uygulanırsa hem niyetimizden hem de uygulamadan ecir alırız. Öneri uygulanmazsa hayra olan niyetimizden ecir alırız:

Allah Resûlü (sav) kudsi bir hadiste yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

"Şüphesiz yüce Allah (eşyadaki) güzellikleri ve çirkinlikleri takdir edip yazdı. Sonra bunu beyan edip açıkladı. **Her kim güzel bir iş yapmayı diler de onu yapamazsa Allah o kimse hesabına kendi divanında (meleklerine) tam bir hasene (ecir) yazdırır.** Eğer o kimse güzel bir iş yapmak ister ve yaparsa Allah o kimse lehine kendi katında on haseneden yedi yüz misline ve daha çok misline kadar hasene yazdırır. Bir kimse de çirkin bir iş yapmaya niyetlenir ve onu işlemezse, Allah kendi katında onun lehine tam bir hasene yazdırır. Eğer o kimse fena bir iş yapmak ister de o fenalığı yaparsa Allah onun aleyhine bir tek kötülük yazdırır."[54]

• **Israrcı ve dayatmacı olmamak:** Öneride ısrarcı olmak ve uygulanması için dayatmak, öneri sunmanın afetlerindendir. Zira önerisinde ısrarcı olmak sahibine zarar verir, sakıncalıdır.

Sakıncalıdır; çünkü sahibini beklenti içine sokar. Önerisinin uygulanmaması durumunda öneri sunmaktan soğur. Bir hayır kapısını kendi elleriyle kapatmış olur.

Sakıncalıdır; çünkü öneri sunulan tarafı rahatsız eder. Öneri meselesinden bağımsız olarak ısrarcılık ve dayatma ahlakı, bir kulluk afetidir. Muhataba eziyettir, rahatsızlık vermektir.

54. Buhari, 6491; Müslim, 131

Sakıncalıdır; çünkü düşüncelerinde ısrarcılık ve dayatma; kendini beğenme, başkalarından üstün görme ve "Her şeyin en iyisini ben bilirim." anlayışından kaynaklanır. Bunların her biri de müstakil bir kulluk afetidir.

❈ ❈ ❈

Konumuzla bağlantılı gördüğüm başka bir noktaya temas ederek yazıyı sonlandırmak istiyorum:

Daha önce sorulan bir soruya cevap sadedinde yöneticiliğin afetlerine değinmiş ve bu afetlerden birinin de "yöneticinin müstakilleşmesi" olduğunu belirtmiştim.[55] Müstakilleşme örneklerinden biri; yöneticinin/sorumlunun kendisini kurallardan bağımsız, müstakil görmesidir. İnsanlara anlattığı menhecî kuralları, kendisi söz konusu olduğunda çiğnemesidir. Örneğin insanlardan misli misline itaat beklerken, kendisinin yöneticilerine karşı itaatsiz davranması; insanlardan edep/saygı beklerken, kendisinin yöneticilerine karşı edepsizleşmesidir. Bu meselenin konumuzla bağlantısı şudur: Bazı yöneticiler işini savsaklar. Sizin üzerinde çalıştığınız ve fikir çilesi çektiğiniz önerinizi yarım kulak dinler, not almaz. Bazen sizi ayaküstü dinler, ne dediğinizi dahi anlamaz...

Böyle bir durumla karşılaşan kardeşimiz, şunu unutmamalıdır: Kurallar herkes için geçerlidir. Kimse yönetici olmakla menhecî sorumluluklarından bağımsız hareket edemez. Böyle bir durumu mutlaka ilgililere bildirmeli, sorunun çözümüne katkıda bulunmalıdır. Zira mesele yalnızca önerisi dikkate alınmayan kardeşimize haksızlık değildir. Bu, o şahsın yöneticiliğin afetlerine yakalandığının ve Müslimlerin emanetlerine ihanet ettiğinin göstergesidir. Kişi şahsi hakkından feragat edebilse de genelin hakkından feragat etme hakkına sahip değildir; mutlaka ilgilileri durumdan haberdar etmelidir. Tecrübeyle sabittir ki; bir konuda yöneticilik afetine yakalanan insan, genelde birçok yönden yöneticilik afetlerine düşmektedir. Sizin -öneriyi dikkatle dinlememek gibi- basit gördüğünüz bir durum çok daha büyük sorunların habercisi, alameti olabilir. Allah en doğrusunu bilir.

Bu ay bu kadarla iktifa ediyor, her birinizi Allah'a (cc) emanet ediyorum.

55. Tevhid Dergisi, 77. Sayı, s. 12

İSLÂM'DAN MÜSLÜMANLIĞA, ZİHNİYET DEĞİŞİM SÜREÇLERİ

Feriduddîn AYDIN

İslâm'a karşı çıkmış ilk siyasi hareket olarak Ümeyyecilik incelendiğinde onun iki temel özellik taşıdığını görüyoruz: Sülâlecilik ve atalar dinine bağlılık. Bu iki hususiyet, -kemikleşmiş köklü bir zihniyet olarak- günümüzdeki bütün Müslüman toplumlar tarafından devam ettirilmektedir. Bu ise -tekrar vurgulayalım ki- Müslümanlığın, İslâm'dan tamamen ayrı bir din olduğunu ve onunla hiçbir müşterek özellik taşımadığını ortaya koyan en güçlü kanıtlardan biridir.

Değişim, aslında doğal ve evrensel bir gerçektir. Zihniyetlerdeki değişim de bir tarih gerçeğidir. Her zihniyet, belli sebeplere dayalı olarak zamanla değişir ve çeşitli sosyal ve toplumsal sonuçlar doğurur. Onun için bu değişimler hem tarihçileri hem de sosyologları birinci derecede ilgilendirir.

Günümüzün zihniyetleri, hiç kuşku yok ki geçmişteki olayların sonuçları olarak ortaya çıkmışlardır. Bu hadiselerin tümünü kaydetmiş olan hakiki tarih, -anıtsal nitelik kazanmış olan sayfaları boyunca- bunların çok uzun bir öykü zincirini barındırmaktadır. Aynı zamanda bu zincirin her halkası sonsuza dek kalıcı hale gelmiştir. Nitekim -tarihin sayfalarına o kadar derin kazınmışlardır ki- hiç kimsenin, onları ne değiştirmeye ne de silmeye gücü yeter. Dolayısıyla tarihî gerçekleri çarpıtmaya kalkışanların yaptıkları, -mutlak surette- bir gün ortaya çıkar ve failleri bilim otoriteleri tarafından mahkûm edilirler.

Buna rağmen, ne büyük talihsizliktir ki başta Türkiye toplumu olmak üzere Ortadoğulu halklar, gerçek tarihle yüzleşmeyi asla istemezler. Bu yüzden bilim adamları hariç, bölgemizde hemen hiç kimse, ilk İslâm toplumunun olaylara ve hayat gerçeklerine bakışını merak etmemektedir. Aksine, geçmişin gerçeklerini -öğrenmek şöyle dursun- onları anlamaya çalışmaktan bile şiddetle kaçınmaktadırlar; özellikle günümüzde üretilmiş olan hayalî (ya da popüler) tarihle avutulmakta ve yönlendirilmektedirler. Bu nedenledir ki çeşitli karşıt kamplara bölünmüş olan bu kalabalıkların herhangi bir grubuna İslâm tarihinin ilk dönem gerçeklerini anlatmak, onu kışkırtmak için yeterlidir. Nitekim bölgemizde bugün cereyan etmekte olan din ve mezhep savaşlarının birincil nedeni aslında budur. Hiç şüphe yok ki bunun arkasında, tarihe hesap verememe korkusu yatmaktadır. Dolayısıyla bu manzara (Türk, Kürt, Arap, Fars, Berberî, Tuareg, Tacik, Peştun, Hazara, vs.) Ortadoğulu insanın zihniyetini yansıtmak bakımından ibret vericidir.

Yukarıda adları geçen üç dinin[1], İslâm'dan mı koparılarak dönüştürüldükleri, yoksa bağımsız birer din olarak mı projelendirildikleri noktası, bilim otoriteleri tarafından henüz kesin şekilde açıklığa kavuşturulmuş değildir. Ancak bu konuda şöyle bir hipotez ortaya koymak tarihî gerçeklere ters düşmeyecektir; Arap Haricîliğinin, ilk olarak Ali'nin (ra) devlet başkanlığı döneminde ortaya çıkmış olması bu dinin İslâm'dan dönüştürüldüğünü kanıtlar gibidir. Nitekim Haricîlik kelimesi telâffuz edildiği her yerde ve her zamanda akla ilk gelen şey "tekfir"dir. Onun için İslâm coğrafyasında çok tanrıcılığa karşı en duyarlı dinî hareket olan Haricîlik, aynı zamanda "tevhid"i de güçlü bir şekilde çağrıştırmaktadır ki tevhid İslâm'ın temel taşıdır. Büyük ihtimalle İslâm'dan dönüştürülerek yapılandırılmış olan bu Arap dininin, arka planı, maalesef hâlâ yeteri kadar irdelenmemiştir. Haricîler tarafından tevhid ve tekfir kavramları etrafında geliştirilen fanatik zihniyet ise, tarihsel tertip itibariyle Ümeyyeciliğe karşı ortaya çıkmış olan ve ikinci sırada yer alan, fakat çok geçmeden mecra değiştirmiş bulunan antropomorfik bir çöl zihniyetini temsil eder; Allah Teâlâ'yı insanlaştırılmış olarak tasavvur eder.

1. Bu üç dini şöyle sıralayabiliriz: 1) Arap Haricîliği; 2) Pers Zerdüştî Şiiliği; 3) Şamano-Budist Türk Müslümanlığı. (Bu üç yapının İslâm'dan bağımsız birer din oldukları kanaati şahsıma aittir. Prof. Dr. Fuad Köprülü'de de bu yollu bir kanaat vardır.)

Akademik kariyerleriyle "dokunulmaz birer statü" avantajını kazanmış olan ve bu sayede istedikleri gibi yorum yapan yerli oryantalistler, bu tespite itibar etmiyor olsalar da bugün Ortadoğu'da yaşananlar bu üç dinin İslâm'la doğrudan ilişkilendirilemeyeceğini yeteri kadar kanıtlamaktadır. Ne var ki -ilmî birikimiyle haklı bir ün ve saygınlık kazanmış olmasına rağmen- bu oryantalistlerden Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak bu gerçeği görmezden gelmekte, geçmişteki köklü zihniyet tepkileşimlerini "farklılaşma" tabiriyle tolere etmeye çalışmaktadır. Sayın Ocak, bu üç dinin oluşumu hakkındaki kanaatini şu spekülatif ifadesiyle açıklamaktadır:

"İslâm'ın tarihsel süreç içinde farklı coğrafyalarda, hatta aynı coğrafya içinde sosyal ve kültürel farklılıklar sebebiyle aldığı görünümler de çok tabii olarak farklılaşacaktır. Nitekim bugün İslâm dünyası üç büyük İslâm yorumunu paylaşan bir coğrafyanın üzerinde bulunmaktadır: Sünnî İslâm, Şiî İslâm, Haricî İslâm."[2]

Oysa yazarın hayranlık duyduğu ve eserlerinde övdüğü Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü, -bu kanaatin tam aksine- örneğin Şiiliği, "Zerdüşt akidelerini, İslâm'ın kisvesi altına sokulmuş bir din" olarak nitelemektedir.[3] Aslında doğru olan, Köprülü'nün bu kanaatidir. Çünkü 622-661 yılları arasındaki ilk İslâm toplumunun sosyal tablosu her yönüyle o kadar çok değişmiştir ki günümüzde kitap, konferans ve film gibi araçlarla canlandırılan bu tablonun sahneleri -büyük ölçüde- gerçekleri yansıtmamaktadır. Nitekim bu dönemin olaylarını -özellikle üçüncü yüzyıldan sonra- yazıya geçiren kalemlerin birçoğu eleştirilmiştir.[4]

2. Prof. Ahmet Yaşar Ocak, Türk Sufiliğine Bakışlar, s. 15, İletişim Yay. 2. Baskı, 1996, İstanbul

3. bk. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 8. Baskı, s. 15, 1993, Ankara

4. Kuşatıcı bir hayat nizamı olarak İslâm ve ilk İslâm Toplumu hakkındaki en güvenilir tarih kaynakları, özellikle hicri üçüncü yüzyılın sonlarına kadar yazılmış olanlardır. Bunlardan, ilim adamlarının en çok güvendiği eserlerin ve yazarlarının adlarını şöyle verebiliriz:

* حممد بن إسحاق بن يسار املطليب (ت. 151ه/768م). كتاب املغازي.
* حممد بن عمر الواقدي السهمي األسلمي 130(- 207 هـ747-/. 823 م). كتاب املغازي.
* أبو حممد عبد امللك بن هشام املعافري احلمريي (ت. 213 هـ828/. م). السرية النبوية.
* عبد هللا بن مسلم بن قتيبة الدينوري، 213-276(ه828/889/.م). كتاب املعارف؛ كتاب اإلمامة والسياسة.
* أمحد بن حيىي بن جابر بن داود البالذري (ت. 279ه892/.م). أنساب األشراف، فتوح البلدان.
* أبو حنيفة أمحد بن داود الدينوري (ت. 281ه894/.م). األخبار الطوال.
* أمحد بن أيب يعقوب بن جعفر بن وهب بن واضح (ت. 292ه905/.م). اتريخ اليعقويب.
* أبو جعفر حممد بن جرير الطربي 224-310(ه839-923/.م). اتريخ الرسل وامللوك.

Zamanın akışı boyunca İslâm'a yamanmış olan toplumlara tarih boyunca yön çizen fetihler, iç savaşlar, taht kavgaları, isyanlar, ideolojik, mistik, ilmî ve felsefi hareketler gibi -bir çırpıda sayılamayacak kadar- birçok olay yaşanmıştır. Bunlar incelenmeden günümüzün zihniyetlerini değerlendirmek mümkün değildir.

Zamanın akışı boyunca İslâm'a yamanmış olan toplumlara tarih boyunca yön çizen fetihler, iç savaşlar, taht kavgaları, isyanlar, ideolojik, mistik, ilmî ve felsefi hareketler gibi -bir çırpıda sayılamayacak kadar- birçok olay yaşanmıştır. Bunlar incelenmeden günümüzün zihniyetlerini değerlendirmek mümkün değildir. Bu da köklü bir akademik eğitimin yanı sıra, geniş bir dünya kültürü ve -en önemlisi- birkaç yabancı dil ve İslâm tarihi konusunda geniş birikim gerektirmektedir. Ne yazık ki Türkiye'de bu formasyona sahip insan sayısı çok azdır. Bu ise yüzyıllardır İslâm'ı amaçlarına alet edenlerin niyetlerini (günümüzde) gizlemeye çalışanlara yaramaktadır. Nitekim Muhammed'in (sav) yaşadığı dönemi "Asr-ı saadet" diye niteleyenler aslında o dönemde yaşananları ilginç yorumlarla çarpıtarak gerçek niyetlerini gizlemeye çalışmaktadırlar.

"Asr-ı saadet" nitelemesi çok yeni bir tabirdir. Bu kullanım hakkında yapılmış yorumların aksine; aslında Muhammed'in (sav), ashabı ile birlikte İslâm davası uğruna 23 yıl boyunca verdiği mücadele sırasında uğradığı saldırıları ve çektiği inanılmaz çileyi düşünmekten insanları alıkoymak için bu söylemin tedavüle konmuş olduğu düşünülebilir.[5] Çünkü, Muhammed'in (sav) hayatı -ayrıntılarıyla- bir bütün olarak incelendiğinde, -Kur'ân-ı Kerîm'de sergilenenlerin yanı sıra- onun yaşamış olduğu o kadar çok sayıda olay gündeme gelecektir ki bunların içinde ticaret, ahlâk, zevciyet ve aile hayatı, komşuluk ilişkileri, davet, tebliğ, eğitim, üretim, sağlık, mücadele yöntemi, strateji belirleme, hicret, savaş ve taktikleri, barış, diplomasi, antlaşma imzalama, devlet yönetme ve cezaları infaz gibi kolayca sayılamayacak çeşitlilikte sahneler vardır. İnsanlar bu gerçekleri öğrenince Muhammed'i (sav) sırf rûhânî bir şahsiyet olarak değil, aynı zamanda onun çok güçlü bir siyaset ve devlet adamı olduğunu da tanımış olacaklardır. Bu da toplumun Kur'an'daki gerçek İslâm'dan haberdar olmasına yol açacak ve sonuçta "din ile siyaset birbirine karıştırılacak ve Müslümanlığın büyüsü bozulacaktır!" İşte "Asr-ı saadet" terimini kullanarak zihniyet üreten kaygının içyüzü budur. Onun için Milâdî 610'da başlamış olan İslâm tarihinin akışı boyunca meydana gelen zihniyet değişimlerini kronolojik bir sıra içinde izlemek gerekir. Ancak bu suretle yukarıda adları geçen üç dinin ve doğurdukları çok yönlü sonuçların içyüzünü öğrenmek mümkün olabilecektir.

Bu zihniyetlerin ilki, -hiç kuşkusuz- İslâm'ı henüz beşiğindeyken boğmayı amaçlayan "Ümeyyecilik"tir. Bir siyasi hareket olarak Mekke'de İslâm'ın karşısına çıkan Ümeyyecilik, Arap cahiliyesinin zihniyetini temsil eder. Bu hareketin nasıl başladığını anlamak ise oldukça büyük önem arz etmektedir. Çünkü sonuçları, 1500 yıldır birbirini halka halka üreterek zamanımıza kadar devam etmiştir. Bu hareketin başlangıç aşamasını şöyle özetleyebiliriz:

* أبو احلسن علي بن احلسني بن علي املسعودي 285-346(ه896-957/.م). مروج الذهب ومعادن اجلوهر؛ كتاب أخبار الزمان؛ الكتاب األوسط؛ كتاب التنبيه واإلشراف.

5. "Asr-ı saadet" nitelemesi hakkındaki ilginç yorumlardan biri de şudur: "Müslümanların en ideal zaman olarak kabul ettikleri, özlem duydukları ve saygıyla andıkları bu eşsiz devri, bilhassa Türkler saygı ve hayranlıklarının bir ifadesi olmak üzere "asr-ı saâdet" diye adlandırmışlardır. (…) Bu tabirin özellikle Şiblî Nu'mânî'nin Sîretü'n-Nebî adlı eserinin Ömer Rıza Doğrul tarafından İslâm Tarihi Asr-ı Saâdet adıyla Türkçe'ye çevrilip neşredilmesinden sonra daha fazla yaygınlık kazanmış olduğu söylenebilir." TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt 3, s. 501

Mekke Site Devleti'nin yönetimi, Muhammed'in (sav) beşinci atası olan Kusay bin Kilâb zamanından beri Hâşimî ailesinin elinde bulunuyordu. Sonraları devlet başkanlığına yine bu ailenin ileri gelenlerinden (Muhammed'in (sav) üçüncü atası olan) Haşim seçildi. Fakat yeğeni Ümeyye bin Abdişems amcası Haşim ile rekabete girdi. Ondan sonra Haşim'in soyundan gelenlerle Ümeyye'nin soyundan gelenler arasında siyasi çekişmeler başladı ve yıllar boyu devam etti. Muhammed (sav), İslâm'ı tebliğe başladığı sırada devletin yönetimi amcası Ebu Talip'ten sonra Ümeyyeoğullarından Ebu Süfyan bin Harb'in eline geçmişti. Daru'n Nedve adındaki halk meclisi, devlet başkanı Ebu Süfyan tarafından yönetiliyor ve yönlendiriliyordu. Bu sırada ortaya çıkan İslâm'a çağrı hareketi bu iki aile arasındaki çekişmenin tırmanmasına önemli bir bahane oluşturdu. İki aile arasındaki düşmanlık, yıllarca süren savaşlarla alevlenerek nihayet Mekke'nin İslâm ordusu tarafından fethedildiği 11 Ocak 630 sabahına kadar (21 yıl) devam etti. Ancak bu müddet içinde cereyan etmiş olan Bedir ve Uhud savaşları; kiralık katil eliyle Muhammed'in (sav) amcası (Hamza'nın) öldürülmesi, Hendek Kuşatması ve Hudeybiye Antlaşması gibi önemli olaylar -bütün ayrıntılarıyla- okunup incelenmeden, ehil bir siyasi analist gözüyle tahlil edilmeden Ümeyyecilik zihniyetini ve doğurduğu sonuçları anlamak imkânsızdır.[6] Bunu başarmadan 1500 yıllık İslâm tarihinin aşamaları boyunca -bugüne kadar- olup bitmiş binlerce hadisenin içyüzünü öğrenmek de mümkün değildir. Nitekim bu konudaki bilgisizlik nedeniyledir ki günümüzde Sünniler, Şiiler, Aleviler, Vahhabîler, Selefiler, İslâmcılar, İhvancılar, Tarikatçılar, Kemalistler, Baascılar, Laikçiler, Sağcılar ve Solcular arasındaki dinsel ve ideolojik çekişmeler; ayrıca Araplar, Farslar, Türkler, Kürtler, Berberîler, Tuaregler, Pakiler, Peştunlar, Pencabîler, Sindîler, Belucîler, Hazaralar, Tacikler, Aymaklar, Paşaîler, Nuristanîler ve Pamirîler arasındaki etnik kavgalar çözümsüz kalmıştır. Dolayısıyla bu gruplar, Ümeyyeciliği birinci derecede temel problem olarak ele alıp -İslâm tarihinde birbirini ürüterek çağımıza kadar meydana gelmiş- olaylar arasındaki bağıntılar hakkında kapsamlı bir bilgi birikimine sahip olmadan ve bunun ışığında diyaloğa girmeden Ortadoğu'daki ve Orta Asya'daki karanlık tablo devam edecektir.

İslâm'a karşı çıkmış ilk siyasi hareket olarak Ümeyyecilik incelendiğinde onun iki temel özellik taşıdığını görüyoruz: Sülâlecilik ve atalar dinine bağlılık. Bu iki hususiyet, -kemikleşmiş köklü bir zihniyet olarak- günümüzdeki bütün Müslüman toplumlar tarafından devam ettirilmektedir. Bu ise -tekrar vurgulayalım ki- Müslümanlığın, İslâm'dan tamamen ayrı bir din olduğunu ve onunla hiçbir müşterek özellik taşımadığını ortaya koyan en güçlü kanıtlardan biridir. Onun için 1500 yıl sonra ayrışmış ve karşıt kamplara bölünmüş olan bugünkü Müslüman grupların tümü ırkçıdırlar ve atalar dinine bağlıdırlar. Kur'ân-ı Kerîm'in bu toplumlar tarafından bir anayasa değil, aksine bir "mebed ve mezarlık" kitabı olarak benimsenmiş olmasının nedeni budur.

6. Bu münasebetle bilhassa hatırlatmak gerekir ki; İslâm'a çağrı hareketinin başladığı tarihten Mekke'nin fethedildiği güne kadar, Mekkeli müşriklerin birçoğu iman etmiş olmasına rağmen, (Osman (ra) ve Ümmü Külsüm adında bir kadın hariç) Ümeyye oğulları ailesinden hiç kimse İslâm'ı kabul etmemiştir. Mekke Site Devleti'nin başkanı olan Ebu Süfyan ve oğlu Muaviye, ancak şehrin fethedildiği 11 Ocak 630 sabahı -yaşadıkları korku ve panik içinde İslâm'ı kabul etmiş gibi gözükmek suretiyle- vaziyeti idare ederek idam edilmekten kurtulmuşlardır. Ümeyyeciliğin başlattığı zihniyet ile günümüze kadar devam eden sonuçları arasındaki ilişkilerin içyüzünü öğrenebilmek için bu konudaki ayrıntılı bilgileri, hadis külliyatından ve siyer kaynaklarından izlemek gerekir. İslâm tarihi bu şekilde okunmadan, saptırılmış -hayâl ürünü- tarihin etkilerinden kurtulmak mümkün değildir.

Kıssadan Hisse

DEĞERİNİZİ BİLİN

İyi bilinen bir konuşmacı, seminerine 50 dolarlık bir banknotu göstererek başladı. İki yüz kişiyi bulan dinleyicilere, "Bu parayı kim ister?" diye sordu ve eller kalkmaya başladı. Ve konuşmacı, "Bu parayı sizlerden birine vereceğim, fakat öncelikle bazı şeyler yapacağım" dedi. Parayı önce buruşturdu ve dinleyicilere, "Hâlâ bu parayı isteyen var mı?" diye sordu. Eller yine havadaydı. Bu sefer, konuşmacı, "Peki bu paraya şunları yaparsam?" dedi ve 50 doları yere attı; onun üstüne bastı; ezdi; kirletti ve para şimdi kirli ve buruşuktu. Fakat eller yine havadaydı ve o parayı herkes istiyordu.

Konuşmacı şöyle dedi:

"Arkadaşlar! Burada çok önemli bir şey öğrendiniz. Görünen şu ki, burada paraya ne yaptıysam da hiç önemsemeden onu yine istiyorsunuz; çünkü benim ona yaptığım şeyler, onun değerini düşürmedi. Çünkü o hâlâ 50 dolar. Hayatımızda çoğu kez verdiğimiz kararlar veya hayat şartları nedeniyle hırpalanır, canımız acıtılır, yerden yere vuruluruz, kendimizi kötü hissederiz, fakat ne olduğu veya ne olacağı önemli değil, hiçbir zaman değerimizi kaybetmeyiz; temiz ya da kirlenmiş, hırpalanmış ya da kırılmış, bunların hiçbiri önemli değildir.

Önemli olan şudur: Sizi sevenler, sizin ne kadar değerli olduğunuzu her zaman bileceklerdir."

İnsan haddini aşmasının, azgınlaşmasının temelini, istiğna ettiği zamana bağlıyor Rabbimiz. İstiğna, kişinin kendisini yeterli görüp, Allah'a ihtiyacının olmadığını zannetmesidir.

İNSAN AZGINLAŞIR

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

كَلَّٓا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰىۙ (٦) اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰىۜ (٧)

Er-Rahmân ve Er-Rahîm olan Allah'ın adıyla (okumaya başlıyorum)

6. Asla! Hiç şüphesiz, insan azgınlaşır.

7. Kendini müstağni (kimseye ihtiyacı olmayan, kendisine yeten) olarak gördüğünde.[1]

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Alak Suresi ile ilgili mülahazalarımızı paylaşmaya devam ediyoruz.

Allah (cc) surenin bu bölümünde insanın menfi yönüne dikkat çekiyor:

"Kellâ!" diyor Rabbimiz. Bu surede üç defa daha kullanıyor bu ifadeyi.

كَلَّا/Kellâ ifadesi, Kur'ân'da otuz üç defa geçer. Şu bağlamlarda kullanıldığını görürüz:

Müşriklerin, Allah'tan başka ibadet ettikleri varlıklardan umduklarını bulamayacaklarını ifade eden ayetlerde,[2]

Umumen kıyamet sahnelerinde ve özellikle kıyamet günü insanın düşeceği pişmanlığın tasvirinin/betimlemesinin yapıldığı ayetlerde,[3]

1. 96/Alak, 6-7
2. 19/Meryem, 82…
3. 75/Kıyâmet, 26; 80/Abese, 11

Dünya ile aldanmayı zemmeden ayetlerin bağlamında,[4]

Allah'ın dinine davet edilen, Allah'ın yardımından tereddüt edildiği anları anlatan ayetlerde,[5]

Sosyal bir gerçeklik olan yetimlere karşı gösterilen muamelelerin anlatıldığı ayetlerde,[6]

Son olarak; insanın haddini aştığı ve kendisini müstağni gördüğü davranışlarının ifade edilip, tehdit edildiği bu surede.

Bunlardan en yoğunu kıyamet sahnelerinde geçer. Ayrıca surenin 1-5. ayetlerinden sonra Müzzemmil ve Müddessir Surelerinin indiğini de belirtelim. Ardından bu pasaj -6 ve sonraki ayetler- iniyor. Yani Kur'ân'ın, inen ilk ayetlerinde gelen bu ifadenin; kıyamet sahnelerinde ve Allah'ın (cc) insanı uyardığı ve telafisi mümkün olmayan olaylar üzerine kullanıldığını söyleyebiliriz.

Kısaca bir hususu daha ekleyebiliriz: Müfessirlerden Mukatil, كَلَّا/kellâ ifadesinin "حَقًّا/gerçekten böyledir" anlamında kullanıldığını da belirtir. Buradaki siyak da bu mana ile örtüşmektedir. Yani "İnsan gerçekten azar." şeklinde de anlamlandırabiliriz.

Ayetteki "insan" kelimesinden kastın ne olduğu konusunda müfessirlerin farklı yaklaşımları olmuştur. Bir kısmı özel manaya hamlederek Ebu Cehil'in kastedildiğini söylerken bir kısmı ise genel anlamda insan türünün kastedildiğini dile getirmiştir.

❉ ❉ ❉

İnsan haddini aşmasının, azgınlaşmasının temelini, istiğna ettiği zamana bağlıyor Rabbimiz. İstiğna, kişinin kendisini yeterli görüp, Allah'a (cc) ihtiyacının olmadığını zannetmesidir.

Leyl Suresi'nde şöyle buyuruyor Rabbimiz:

"Kim de cimrilik eder ve (Allah'a) ihtiyacı yokmuş gibi davranırsa, Ve en güzel olanı yalanlarsa, Biz de ona zor olanı (masiyet ve cehennemi) kolaylaştırırız. Ve baş aşağı (cehenneme yuvarlandığında) malının kendisine hiçbir faydası olmaz."[7]

4. 75/Kıyâmet, 20
5. 26/Şuarâ, 15; 26/Şuarâ 62…
6. 89/Fecr, 17
7. 92/Leyl, 8-11

İnsanın ğani/zengin oldukça istiğna ahlakına bezenmeye başlar. Bu ahlak onu bürür, sımsıkı sarar. Edindiği plastik zenginlikle asıl zenginliğin kaynağını unutur. Dünyevi refahın basamağına bir adım tırmandığında başının göğe erdiğini hisseder. Peyderpey aslını unutur.

Kul, Allah (cc) ile bağını zayıflattıkça bu girdaba düçar olur. Dili hamd ile dönerken, kalbi saniyesinde inkâr eder. Sonra ibadetin muhu/beyni/özü, duadan yoksun bir şekilde refah ülkesine adım atar. Nusha kulak vermeyen içinse dönüşü olmayan bir gidiş olur bu durum:

"Rabbiniz buyurdu ki: 'Bana dua edin size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, bana ibadet etmekten büyüklenenler, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.' "[8]

Geçen yazılarımızda da altını çizmiştik: İnsanın, kerameti kendinden menkul sayması bunun son haddidir. Bu son hadde/hadsizlikte yoldaşı ise Karun'dur:

"Dedi ki: "Bu (servet), bende var olan bilgi/tecrübe/maharet sebebiyle bana verilmiştir." Bilmez mi ki Allah, ondan önce kendisinden daha güçlü ve yığdıkları servet çok daha fazla olan kimseleri helak etmiştir. Mücrimlerden günahları sorulmaz."[9]

Tam burada güncel ve faydalı bir bölümü paylaşmak isterim:

"İnsanlık tarihi boyunca istiğnanın çeşitli örnekleri görüldü. Âd, Semud, Firavun kavimleri gibi… Onlar Allah'a (cc) ve resûllerine (as) karşı büyüklendiler ve müstağni bir tavırla İslam çağrısına kulak tıkadılar.

Bu tekil örnekleri bir kenara koyarak diyebilirim ki insanlık, çağımızda gördüğü istiğna çılgınlığını tarihin hiçbir aşamasında görmedi!

Teknolojinin ilerlemesi ve dijital devrimin arttırdığı refah, istiğnayı akıl almaz boyutlara taşıdı. İnsan, Allah'ın (cc) bir lütfu olarak bilimsel ilerleme kaydettikçe şükrünü arttırmadı; bilakis azgınlığı arttırdı. Unuttu ve büyüklendi. Öyle ki Allah'a, resûllere ve dine karşı akıl almaz şeyler söyledi. Kimisi bilimin uluhiyetini ilan etti, kimisi Allah'ın -haşa- öldüğünü söyledi, kimisi de Firavun misali uzayda Allah'ı (cc) aradığını ilan etti…

8. 40/Mü'min (Ğafir), 60
9. 28/Kasas, 78

Geçtiğimiz yüzyılda bilim adamlarının gösterdiği istiğna, bugün bilimin kullanıcılarına sirayet etti. Teknolojinin kolaylaştırdığı hayatlar, şükür vesilesi olmadı; zira onu üreten zihniyet istiğna ahlakına sahipti. Allah'ın (cc) adıyla ve Allah rızası için üretmiyordu. Büyüklenmek ve ilahlığını ilan etmek için üretiyordu. Bilimin istiğna ahlakı, makineler aracılığıyla tüketiciye (topluma) bulaştı. İnsanlar, Rablerine duymaları gereken fakrı/ihtiyacı, dijital aletlere duymaya başladı...

Modern insan, akıllı telefona Allah'tan (cc) daha çok ihtiyaç duyuyor. Mikroptan/bakteriden korktuğu kadar Rabbinden korkmuyor. Sıkıştığında Allah'a el açmıyor; psikoloğa koşuyor. Hastaneyi meşru bir sebep olarak görmüyor; Eş-Şâfî olan Allah'ın yerine koyuyor. Allah'ın Er-Rakîb, Eş-Şehîd, El-Basîr olması onu ilgilendirmiyor; kameraların gözetiminden çekiniyor. Google'ın ne söylediği bir peygamberin ne söylediğinden çok daha önemli oluyor. Helal ve haram hiçbir anlam ifade etmiyor; ölçü, sağlıklı olması veya olmaması...

Modern insan, Allah'a karşı müstağnileştikçe Allah (cc) onu cezalandırıyor. Onu eşyanın kulu hâline getiriyor. Dün yanında taşıdığı taşa, undan yaptığı helvaya, sütle yoğurduğu toprağa tapanlar vardı. Modern insan bu örneklere şaşırıyor, çoğu zaman alaya alıyor. Oysa kendisi daha beter durumda; cebinde taşıdığı telefona, üzerine oturduğu kredi kartına, avretini örten markalara tapıyor; fakat farkında değil...

Dikkat!

Bugün birçoğumuz istiğna ahlakıyla üretilen teknolojiyi kullanıyoruz. Teknolojiyi üretenler; ekini ve nesli ifsat edenlerdir. Onlar ıslah etmez ve salih bir toplum da istemezler. Onların amacı, Allah'a (cc) karşı müstağni ve teknolojiye karşı fakruzaruret içinde olan bir toplum meydana getirmektir.

Bizler bir veba gibi topluma bulaştırılan ve yaygınlaştırılan istiğnadan korunmalıyız. Önce Allah'a (cc) olan ihtiyacımızı çokça hatırlamalı, Fâtır Suresi'nin 15. ayetini birbirimize çokça tavsiye etmeliyiz.

Onlar kibir ve istiğnayı nasıl yayıyorsa biz de dua ahlakını öyle yaymalıyız. Dua, istiğnanın panzehridir. Dua, ubudiyetin özü ve esasıdır. Duayla Allah'a (cc) yönelen kalpte istiğnaya yer yoktur.

Sonra şükür... İstiğnayı tetikleyen mal ve refah, şükürle dizginlenir. Şükür, insana zenginliğin kaynağını hatırlatır. Şükreden malı sahiplenmez; emanetçi gibi davranır.

Allah'a (cc) muhtaç olduğumuz ve O'nun El-Ğanîy olduğu inancı, bunun pratiğe yansıması olan dua ve şükür; istiğna çağında sığınacağımız kalemiz olsun..."[10]

"Buraya bir meseleyi daha iliştirmek isterim: İnsan zengin oldukça mutlu olacağını düşünür. Ya da başka bir ifadeyle; kurguladığı hayallerinin her bir parçasına ulaşınca mutlu olduğunu zanneder. Mutsuzluğa sebep görülen her bir durumun/engelin ortadan kalkmasıyla mutluluğu yakalayacağını düşünür insan. İş yerine yaya gidenin direksiyona kurulacağı gün, işçinin patron olacağı gün, kirada oturanın ev sahibi olacağı gün... mutluluğun elde edileceği düşünülür. Nedense bu mutlulukların hepsi kısa sürer. Geçicidir. Kur'ân'ın ifadesiyle "meta"dır.

Psikolojide ihtiyaçlar hiyerarşisi vardır. Bunu genelde bir piramitle şemalandırarak anlatırlar. Bazı teorisyenlere göre bu ihtiyaçların en altı fiziksel ihtiyaçları ifade eder. Yeme, içme, barınma gibi... Piramidin üst tarafları da takdir edilme, itibarlı olma, toplum tarafından fark edilme gibi konuları içerir. Kişinin kendini aşması, şuurlu insan olma çabası gibi gelişme evreleri de bu kapsama alınabilir. Tabii bu sıralamalar kişiden kişiye, toplumdan topluma farklılık gösterir. Kimileri için hayat en alttaki fiziksel ihtiyaçlardan ibarettir. Dünya bunun için vardır ve tüm yaşamları buna mebnidir. Kimisi ise hayatlarını anlamlı kılmak için en temel ihtiyaçlarından vazgeçerler. Davasına adandığı için, kendi benliklerini davasına, ilkelerine kurban ederler. Hedefleri, idealleri uğruna hapse girmeyi dahi göze alabilirler...

El-Mühim, bizim için hayatı anlamlı kılanın ne olduğunu belirlemektedir. Modern (!) insan "like-dislike" arasında git gel yaşıyor. "Like" alınca kına yakıp, "dislike"ı görünce karalar bağlıyor. Bu, süfli olanlara talip olmaktır. Ulvi ameller üzerine hayat kurmak ise bizi ulviyete taşır.

Vesselam.

---

10. El-Esmau'l Husna, Halis BAYANCUK, Tevhid Basım Yayın, 2/940

Hikmet Parıltıları

Selman'a (ra), "Soyunuz nedir?" diye soruldu. O da şöyle dedi:

"Dinim yücedir. Soyum topraktır. Topraktan geldim ve yine ona döneceğim. Sonra tekrar diriltileceğim ve hesap için mizana gideceğim. Şayet sevaplarım ağır gelirse, soyum o kadar yüce olur. Rabbime karşı bana ne güzel yardım etmiştir! O zaman Rabbim beni cennetine alır. Şayet sevaplarım hafif gelirse, soyum o kadar düşük olur ve Rabbime karşı beni zelil eder. Bu durumda Rabbim bana azap eder. Ancak Rabbim yüce cömertliği, rahmet ve mağfireti ile günahlarımı bağışlarsa ne âlâ."[1]

1. Ez-Zuhdu'l Kebir, 763

BEDİR SAVAŞI'NIN SONUÇLARI ÜZERİNE BİRKAÇ DEĞERLENDİRME

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

Sahabe de insanlardan oluşan bir topluluktu. Onların da her insan gibi dünya ve içindekilere meyilleri vardı. Kendilerini terbiye etmek için çabalıyor ve düşe kalka kulluk vazifelerini yerine getirmeye çalışıyorlardı. Tam da bu noktada diğer insanlardan farkları açığa çıkmaya başlıyordu. Sahabe hata ettiğinde ve vahyin kendileri hakkındaki hükümlerini öğrendiğinde "amasız" bir şekilde hemen ona tabi oluyor ve sonraki yaşamlarında aynı hataya düşmemek için çaba gösteriyordu.

Enfal Suresi'nin 41. ayetinde Furkan Günü olarak adlandırılan Bedir Savaşı'nın Mekke, Medine ve Arap Yarımadası için çok ciddi sonuçları oldu. Bu sonuçlar üzerinde yapılacak değerlendirmeler günümüze de ışık tutacak, İslami harekete yol gösterecek niteliktedir. Biz gücümüz yettiğince bunlardan bazılarına değinmeye çalışacağız:

Vela ve bera akidesi, İslam inancının en temel meselelerindendir. Dostluk ve düşmanlık hususu itikadın meyvesidir. Ancak her teoride olduğu gibi bu hususta da bir meselenin anlaşılıp anlaşılmadığı pratikle test edilmeli, sağlaması yapılmalıdır.

Bedir Savaşı, vela ve bera akidesi açısından sahabe için bir pratik vazifesi görüyordu. Ve onlar hem sahadaki hem de kalplerdeki savaşı kazandılar. Kavmiyetçiliğin zirvede olduğu bir toplumda en yakın akrabalarına kılıç çekmekten, onlarla savaşmak için can atmaktan bir an olsun geri durmadılar.

Bir tarafta Ebu Bekir (ra), diğer tarafta müşriklerin safında yer alan oğlu Abdurrahman; bir tarafta müşriklerin liderlerinden Utbe ibni Rebia, karşı tarafta oğlu Ebu Huzeyfe (ra); bir tarafta Ali (ra), diğer tarafta kardeşi Akil vardı...

Küfür beldelerinde şirk ehli ile uzun süre yaşamak, vela ve bera akidesine en fazla zarar veren hususlardandır. Ayrıca İslam davetinin güç kazanması ve ilk zamanlardaki baskıların hafiflemesi de bu inancı zayıflatan etkenlerdendir. Dostluk ve düşmanlık akidesini canlı tutmak isteyen müminlerin önünde -eğer küfür beldelerini terk edemiyorlarsa- tek çıkış yolu vardır: davetlerini en açık hâliyle anlatmak ve hiçbir yumuşamaya gitmemek.

"Peygamberimiz (sav), Ebu Huzeyfe'nin babası Utbe'nin cesedi sürünüp kuyuya atılırken, Ebu Huzeyfe'nin üzüldüğünü ve yüzünün renginin değiştiğini görünce, 'Ey Ebu Huzeyfe! Galiba, babanın durumundan dolayı kalbine bir şeyler girdi.' buyurdu. Ebu Huzeyfe, 'Hayır! Vallahi ya Resûlallah, bana ne babamdan ne de onun vurulup düşeceği yerden dolayı bir şüphe gelmiştir! Fakat ben babamda bulunduğunu bildiğim isabetli görüşlülük, usluluk ve faziletin; kendisinin er geç İslam'a girmesine vesile olacağını ummakta idim. Onun uğradığı musibeti görünce küfür üzerine ölüp gittiğini düşündüm, bu bana üzüntü verdi.' dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (sav), Ebu Huzeyfe için dua etti ve hayır diledi."[1]

1. İbni İshak

"Musab ibni Umeyr'in kardeşi Ubeyd ibni Umeyr, Bedir Günü Müslimlerin eline esir düşmüştü. Ensar'dan bir sahabi onu bağlamaktaydı. O esnada oradan geçen Musab (ra), kardeşini bağlayan sahabeye şöyle seslendi: 'Onu sıkıca bağla, çünkü annesi çok zengindir. Sana oldukça fazla miktarda fidye verir.' Bu durum karşısında şaşıran kardeşi Ubeyd, 'Kardeşim olmana rağmen nasıl böyle konuşursun?' dedi. Musab (ra) ise şöyle cevap verdi: 'Benim kardeşim sen değilsin. Benim kardeşim, şu anda seni bağlayan kimsedir.' "[2]

Küfür beldelerinde şirk ehli ile uzun süre yaşamak, vela ve bera akidesine en fazla zarar veren hususlardandır. Ayrıca İslam davetinin güç kazanması ve ilk zamanlardaki baskıların hafiflemesi de bu inancı zayıflatan etkenlerdendir. Dostluk ve düşmanlık akidesini canlı tutmak isteyen müminlerin önünde -eğer küfür beldelerini terk edemiyorlarsa- tek çıkış yolu vardır: davetlerini en açık hâliyle anlatmak ve hiçbir yumuşamaya gitmemek. Kâfirlerin onlara iyi davranması vefa ahlakını devreye sokabilir, ancak bu durum hiçbir zaman inançlardan taviz verilecek bir zemin oluşturmamalıdır.

Bedir Savaşı zaferle neticelenince Allah Resûlü'nün (sav) huzuruna esirler ve ganimetler getirildi. Ganimet meselesinde yaşanan anlaşmazlık nedeniyle Allah (cc) Enfâl Suresi'ndeki ilgili ayetleri indirdi:

"Peygamberimiz (sav); mücahidlerin karargâhta topladıkları malların bir araya getirilmesini emretti. Mücahidler, bunun üzerinde anlaşmazlığa düştüler. O malları toplayanlar, 'Onlar bizimdir!' dediler. Düşmanla savaşanlar ve onları kovalayanlar, 'Vallahi, biz olmasaydık, siz o ganimetleri elde edemezdiniz! Kureyş müşriklerini oyalayıp sizin onu toplamanıza imkân veren biziz!' dediler. Müşriklerin arkadan gelmesinden korkarak Resûlullah'ı (sav) koruyanlar ise 'Vallahi, siz bizden daha fazla hak sahibi değilsiniz! Allah (cc), onları bize yendirdiği zaman, biz de düşman öldürmesini ve o malları koruyan kimse bulunmadığı zaman onları almasını biliyorduk. Fakat biz, düşmanın Resûlullah'a (sav) saldırmasından korktuk ve onun önünde durduk. O hâlde siz o mallara bizden daha fazla hak sahibi değilsiniz!' dediler."[3]

2. İbni İshak
3. İbni İshak

Yaşanan bu hadise üzerine Allah (cc) şu ayeti indirmişti:

"Sana ganimetlerden soruyorlar. De ki: 'Ganimetler (hakkında hüküm verme yetkisi) Allah'a ve Resûl'e aittir. Allah'tan korkup sakının ve aranızı düzeltin. Şayet inanmışsanız, Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin.' "[4]

Ubade ibni Samit (ra) der ki:

"Bedir ashabı olarak ganimet üzerinde anlaşmazlığa düştüğümüz ve bu meselede ahlakımızın kötüleştiği sırada, hakkımızda Enfâl Suresi nazil oldu. Böylece Allah o ganimetleri ellerimizden çıkarttı ve Resûl'ünün eline verdi. Resûlullah da (sav) Müslimler arasında eşit olarak bölüştürdü."[5]

Birçok hadisede olduğu gibi Bedir Savaşı'nda yaşananlar da sahabe ile onlardan sonra gelen nesiller arasındaki farkın ne olduğunu göstermesi açısından manidardır. Sahabe de insanlardan oluşan bir topluluktu. Onların da her insan gibi dünya ve içindekilere meyilleri vardı. Kendilerini terbiye etmek için çabalıyor ve düşe kalka kulluk vazifelerini yerine getirmeye çalışıyorlardı. Tam da bu noktada diğer insanlardan farkları açığa çıkmaya başlıyordu. Sahabe hata ettiğinde ve vahyin kendileri hakkındaki hükümlerini öğrendiğinde "amasız" bir şekilde hemen ona tabi oluyor ve sonraki yaşamlarında aynı hataya düşmemek için çaba gösteriyordu. Yukarıdaki rivayeti gözümüzde canlandıralım: Daha yarım saat önce bir miktar mal için birbirleri ile tartışan ve başka rivayetlerde olduğu üzere tartışmayı ileri götürenler, haklarında ayet nazil olduğunda sanki biraz önce tartışanlar onlar değilmiş gibi hareket ediyorlar. Bizler ise vahye kulak verdiğimizde kendi eksiklerimiz dışında herkesin sıkıntısını rahatlıkla tespit edebiliyoruz.

Ganimetlerle ilgili yaşanan bu hadise aynı zamanda bizim için çok ciddi bir uyarıdır. "Benim dünya malına karşı bir meylim yok." deyip işin içinden sıyrılmak, kolaycılığa kaçmaktır. Tam tersine kim olursa olsun dünya ziynetlerine karşı isteği vardır ve terbiye edilmediğinde umulmadık yerlerde onu kulluk yolculuğunda yarıda bırakır. Bazen bu durum kardeşiyle arasını bozar, bazen kişiyi İslam cemaatinden uzaklaştırır, bazen emirine karşı itaatsizleştirir... Ancak hangi surette olursa olsun mutlaka ona zarar verir. Sahabe dahi -kısa süreliğine olsa da- bu gaflet hâlini yaşayabiliyorsa kimse bu hastalıktan vareste değildir.

Ganimetlerin dışında yaşanan diğer hadise de esirlerle ilgilidir:

"Peygamberimiz (sav) esirlerin işini Ebu Bekir, Ali ve Ömer'le istişare etti. Ebu Bekir, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar amcaoğulları, akraba ve kardeşlerdir. Ben onlardan fidye almanı uygun görürüm. Onlardan aldıklarımız, kâfirlere karşı bizim için bir güç, kuvvet olur. Belki de Allah onları doğru yola erdirir de onlar

Tersine kim olursa olsun dünya ziynetlerine karşı isteği vardır ve terbiye edilmediğinde umulmadık yerlerde onu kulluk yolculuğunda yarıda bırakır. Bazen bu durum kardeşiyle arasını bozar, bazen kişiyi İslam cemaatinden uzaklaştırır, bazen emirine karşı itaatsizleştirir... Ancak hangi surette olursa olsun mutlaka ona zarar verir.

bizim için destek olurlar.' dedi. Peygamberimiz (sav), Ömer'e sordu. Ömer, 'Hayır! Vallahi ya Resûlallah! Ben, Ebu Bekir'in görüşünde değilim. Benim bu husustaki görüşüm, onların boyunlarını vurmamıza izin vermendir! Bana müsaade buyur! (Akrabamdan) filanın boynunu ben vurayım! Ali'ye müsaade buyur! (Kardeşi) Akil'in boynunu o vursun! Hamza'ya müsaade buyur! Kardeşi filanın boynunu o vursun! Ta ki Allah, kalplerimizde müşriklere karşı bir yumuşaklık ve zaaf bulunmadığını belli etsin! Bu esirler müşriklerin eşrafı, önderleri ve küfür elebaşlarıdır!' dedi. Peygamberimiz (sav), Ebu Bekir'in görüşüne meyletti, Ömer'in görüşüne meyletmedi."[6]

4. 8/Enfâl, 1
5. Müsned
6. Müslim

Allah Resûlü (sav) birçok hususta olduğu gibi burada da ashabıyla istişare etmiş ve bir görüşe meyletmişti. Bununla birlikte vahiyle desteklenen ve yönlendirilen Peygamberimiz hata ettiğinde hemen Rabbi tarafından düzeltiliyordu. Burada da Allah bu vesileyle -küfre karşı güçlü ve zayıf olunan- iki farklı dönemde esirlere muamele fıkhını Müslimlere öğretmiş oldu.

Ömer (ra) bu hadiseden sonra şöyle demiştir:

"Sabahleyin Resûlullah'ın (sav) yanına geldiğimde o ve Ebu Bekir, oturmuş ağlıyorlardı.

'Ya Rasûlallah! Seni ve arkadaşını ağlatan nedir? Bana haber ver! Ona ağlanacak bir hâl bulursam, ben de ağlayayım. Ağlanacak bir hâl bulmazsam, ikinizin ağlamasına katılmaya çalışayım.' dedim. Resûlullah (sav), 'Senin arkadaşlarının esirlerden aldıkları fidyelerden dolayı, vay benim başıma gelene! Uğrayacağınız azabın, şu yakınındaki ağaçtan daha yakın olduğu bana gösterildi!' buyurdu."[7]

Allah Resûlü (sav) ve Ebu Bekir (ra) bu hâldeydi, çünkü Allah (cc), esirler ve onlardan alınan fidyeler hakkında indirdiği ayetlerde şöyle buyurmuştu:

"Hiçbir peygambere, düşmanlarıyla çarpışıp güç kazanıncaya kadar esir edinmek yakışmaz. Siz geçici bir dünyalık istiyorsunuz. (Oysa) Allah, (sizin için ebedî olan) ahiret yurdunu ister. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir. Şayet Allah'tan (sizi helak etmeyeceğine dair) geçmişte verilmiş İlahi bir hüküm olmasaydı, elbette aldığınız (fidyelere) karşılık size büyük bir azap dokunurdu. Aldığınız ganimetlerden helal ve temiz olarak yiyin. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[8]

Allah Resûlü (sav) birçok hususta olduğu gibi burada da ashabıyla istişare etmiş ve bir görüşe meyletmişti. Bununla birlikte vahiyle desteklenen ve yönlendirilen Peygamberimiz hata ettiğinde hemen Rabbi tarafından düzeltiliyordu. Burada da Allah (cc) bu vesileyle -küfre karşı güçlü ve zayıf olunan- iki farklı dönemde esirlere muamele fıkhını Müslimlere öğretmiş oldu.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir.

7. Müsned
8. 8/Enfâl, 67-69

İktibas

Dualarının kabul edilmesi için ısrar ettiğini ve gerçekleşmedikçe daha fazla ısrarcı olduğunu görmek ne şaşırtıcı! Unutuyorsun ki senin dileklerin belki şu iki sebepten ötürü kabul edilmiyordur: Ya senin faydan açısındandır, çünkü senin için zararlı olabilir. Ya da günahların yüzündendir, zira günahkârın duası kabul olmaz. Öyleyse dileklerinin kabul yolunu günah pisliklerinden temizle ve iyi bak bakalım: Senin isteklerin senin açından yararlı talepler mi, yoksa sırf kendi nefsî arzularını tatmine yarayan istekler mi? Sadece senin arzularını tatmine yönelikse bil ki senin dualarının kabul edilmemesi senin için bir lütuftur, bir merhamettir. Bunlar üzerinde ısrar edersen, kendisi için zararlı olan şeyi isteyen ve ona duyulan sevgi ve merhamet sebebiyle isteği reddedilen bir çocuk durumuna düşersin. Dinin açısından yararlı bir dilekse bil ki belki asıl fayda, isteklerinin kabulünün ertelenmesinde veya hiç kabul görmemesindedir!

Kısacası, Allah'ın senin için yaptığı düzenleme, senin kendin için yaptığın düzenlemeden daha iyidir. Ayrıca Hak Teâlâ seni imtihan etmek ve sabrını denemek için seni arzuladıklarından mahrum bırakabilir. Sen O'na güzel bir sabırla kendini göster, göreceksin ki çok kısa zamanda O seni sevindirecektir! Hele sen duanın kabul yollarını günahların pisiklerinden arındırmaya bak, senin için verdiği karara güzel bir sabırla sabret; ister kabul ister ret olsun, başına her ne gelirse senin lehine olacaktır![1]

1. Bir Âlimin Günlüğü, İbnu'l Cevzi, s. 220

DAVAYI TEMSİL ETMEK, ANLATMAKTAN ZORDUR

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

Davayı temsil etmek, anlatmaktan daha zordur. Çünkü anlatmak, Kur'ân ve sünnette var olan hakikati söylemektir. Ayet ve hadis ezberlemek dışında ortaya koyduğumuz bir çaba yoktur. Temsil etmek ise nerede olursak olalım anlattıklarımıza uygun yaşamaktır. Evde, iş yerinde, mahallede, düğünde, cenazede, yolculukta, ticarette vb. hayatın her alanında hassasiyetle, İslam'a yakışır şekilde yaşamaktır.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adı ile...

Değerli Kardeşim,

Cahiliyeyi terk edip İslam'a yöneldiğimizde insanlar sözlerimizi ve amellerimizi, daha doğrusu hayatımızın her alanını merceğe alır ve yakından takip ederler. Cahiliyedeki yanlış sözlerimiz ve amellerimiz kimse tarafından sorgulanmazken Kur'ân'a göre yaşamaya başladığımız an, en küçük hatalarımız dahi sorgulanır ve gündemleştirilir.

Bu sebeple inancımızı anlatmak, iyiliği emredip kötülükten alıkoymak vazifemiz olduğu gibi anlattıklarımızı temsil etmek de en önemli görevimizdir. Anlatılanların insanlar üzerinde tesir etmesi için kişinin önce kendisinin amel etmesi ve anlattıklarına ters davranışlar sergilememesi gerekir. Kaldı ki karşımızdaki muhatabımız, bizleri dinledikten sonra samimiyetimizi ölçmek adına yaşantımıza bakacaktır. Hakkıyla temsil ettiğimizde inancımızı merak edecek ve anlattıklarımıza meyledecektir. Aksi durumda ise bizden uzaklaşacağı gibi inancımız hakkında da olumsuz konuşacaktır.

Bugün Peygamberimiz (sav) olmasa da onun vârisi olan ümmeti vardır. Bu davayı temsil ettiğimizin farkında olmalıyız. Olmalıyız ki davayı doğru temsil etmede ve onu kirletmeme konusunda daha hassas davranalım. Hakeza yapacağımız bir yanlışın ümmete mâl olduğunu, ferdî hatalarımızın hepimizi töhmet altında bıraktığını bilelim.

İbni Kayyım (rh), şöyle söylemiştir: "Kötü âlimler, cennetin kapısına oturmuş; sözleriyle insanları cennete, amelleriyle cehenneme davet ediyorlar. Sözleri insanlara 'Haydi, cennete gelin!' dedikçe amelleri 'Onları dinlemeyin, eğer sizi çağırdıkları şey gerçek olmuş olsaydı ilk başta kendileri icabet ederlerdi!' demektedir. Görünüşte onlar rehber gibidir, fakat hakikatte yol kesici eşkıyalardan başka bir şey değillerdir."[1]

Değerli Kardeşim,

Allah'ın (cc), Kitaplarla beraber resûller göndermesinin hikmetlerinden biri de "bütün insanlığa örnek olmaları ve bu dini en güzel şekilde temsil etmeleri"dir:

"Andolsun ki sizin için Allah'ı ve ahiret gününü uman ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah Resûlü'nde güzel bir örneklik vardır."[2]

"Sizin için İbrahim'de ve onunla beraber olan (müminlerde/resûllerde) güzel bir örneklik vardır..."[3]

Bütün peygamberler, örneklik görevlerinin farkında olarak hareket etmiştir. Bundan dolayı sözleri ve amelleri vahyin dışına çıkmamıştır. Eğer peygamberler sözlerine ve amellerine dikkat etmeselerdi insanlık, dini doğru anlayamayacak ve doğru yaşayamayacaktı. Hatta bu dinden tamamıyla uzaklaşacaklardı.

Bu davayı, ahlakı ve amelleriyle en güzel şekilde temsil eden, Resûlümüzdür (sav). Savaşta, davette, zorlukta ve darlıkta, şehirde, komşulukta vb. hayatın her alanında davasına leke getirmeyecek şekilde hassas yaşamış ve en güzel duruşu ortaya koymuştur. O kadar ki Medine'de, "Muhammed kendi ashabını öldürtüyor!" demesinler diye hadlerini aşmalarına rağmen münafıkları öldürtmemiştir. Öyle bir yaşantı ortaya koymuştur ki müşrikler dahi onu kötüleyecek bir söz bulamamıştır. Ve müşriklerin yanında her zaman "emin" sıfatıyla anılmıştır.

Allah'ı ve ahiret gününü uman bizler için de Resûlullah'ın bu tutumu örnek olmalıdır. Bugün Peygamberimiz (sav) olmasa da onun vârisi olan ümmeti vardır. Bu davayı temsil ettiğimizin farkında olmalıyız. Olmalıyız ki davayı doğru temsil etmede ve onu kirletmeme konusunda daha hassas davranalım. Hakeza yapacağımız bir yanlışın ümmete mâl olduğunu, ferdî hatalarımızın hepimizi töhmet altında bıraktığını bilelim.

Örneğin ticaret/iş yaparken, verdiğimiz sözlerde durmuyorsak veya bozuk malı, iyi ve kaliteli olarak satıyorsak insanlar bu ayıbımızı gördüklerinde "Bu sakallılar da hep üçkâğıtçı" diyecek ve bütün sakallıları töhmet altında bırakacaktır.

Hakeza komşulukta da dikkat etmemiz gereken haklara dikkat etmediğimizde, mesela çok gürültü yaptığımızda, çöpü merdivene bırakıp kötü kokuyla komşuları rahatsız ettiğimizde veya kapı önündeki ayakkabılarımızla komşularımızın merdiveni kullanmasına engel olduğumuzda insanlar "Bu çarşaflılar hep böyle, temizliğe ve düzene hiç dikkat etmiyorlar" diyecek ve hepimizi töhmet altında bırakacaklardır.

Başka bir örnek de yakın dönemde müşahede ettiğimiz cihad sahalarıdır. Buralarda kafa kesmek, adam yakmak, cariye satın almak gibi olaylar temsiliyette kötü bir portre oluşturmuştur. Yapılan bu hatalarda sadece bir grup ve taife eleştirilmemiş, bilakis bütün ümmet töhmet altında kalmıştır. Bu-

1. El-Fevaid, 61
2. 33/Ahzâb, 21
3. 60/Mümtehine, 4

Azgınlaşmış tağutlar, insanları İslam'dan uzaklaştırmak için bu davanın fertlerinin hatalarını, olumsuzluklarını medya üzerinden ciddi bir şekilde gündemde tutmaktadır. Analizciler bu hataları medyaya konu edinip üzerine alaycı ve aşağılayıcı bir üslupla ele almaktadır. Bu durum ise halkta İslam'a karşı ön yargı oluşturmaktadır. İşte oluşan bu ön yargılar ve iftiralar, bizler davamızı doğru temsil edersek yıkılacaktır.

nun üzerine insanlar İslam'a karşı ön yargılı olup dinden uzaklaşmış ve tüm bu olanlar, bütün sakallı ve çarşaflılara aynı bakış açısıyla bakılıp ona göre muamele edilmesine sebep olmuştur.

Davamızı hayatımızın her alanında doğru temsil etme çabasında olmalıyız. Çünkü İslam'a karşı oluşan bu kötü ön yargı, ancak bu şekilde yıkılacaktır. Azgınlaşmış tağutlar, insanları İslam'dan uzaklaştırmak için bu davanın fertlerinin hatalarını, olumsuzluklarını medya üzerinden ciddi bir şekilde gündemde tutmaktadır. Analizciler bu hataları medyaya konu edinip üzerine alaycı ve aşağılayıcı bir üslupla ele almaktadır. Bu durum ise halkta İslam'a karşı ön yargı oluşturmaktadır. İşte oluşan bu ön yargılar ve iftiralar, bizler davamızı doğru temsil edersek yıkılacaktır.

Unutmamalıyız ki Rabbimiz bizleri bu davanın şahitleri seçmiştir. Davaya şahitlik etmek hem hakkı anlatmak hem de anlatılanlara uygun yaşamaktır. Hakka şahitlik etmek, ahlakımız ve davranışlarımızla karşımızdakine İslam'ı tanımlamak ve resmetmektir. Ve bizler, bu yönüyle davamızın şahitleri olmalıyız:

"Siz insanlara şahit olasınız, Resûl de sizlere şahit olsun diye sizi vasat/seçkin/hayırlı bir ümmet kıldık..."[4]

Kendisini bu davaya nispet eden her Müslim, "davasını doğru temsil ederek" şahitlik görevini yerine getirmelidir. Çünkü bu dava aziz ve yüce bir davadır. Bu dava Allah'ın (cc) davasıdır. Davayı doğru temsil etmek; dini yüceltmek ve Rabbimizi tekbir etmektir. Davayı yanlış temsil etmek ise davanın izzetini ve yüceliğini insanların gözünde düşürmektir, ki bu da kul için günahtır, vebaldir, şahitlik görevimize aykırı bir durumdur.

Değerli Kardeşim,

Burada altını özelikle çizmek isterim ki davayı temsil etmek, anlatmaktan daha zordur. Çünkü anlatmak, Kur'ân ve sünnette var olan hakikati söylemektir. Ayet ve hadis ezberlemek dışında ortaya koyduğumuz bir çaba yoktur.

Temsil etmek ise nerede olursak olalım anlattıklarımıza uygun yaşamaktır. Evde, iş yerinde, mahallede, düğünde, cenazede, yolculukta, ticarette vb. hayatın her alanında hassasiyetle, İslam'a yakışır şekilde yaşamaktır. Bu durumda kimi zaman mübah olanları terk ederiz, kimi zaman hakkımızdan fedakârlık yaparız. Yani davamıza göre şekil alırız. Bu da gayret, ciddiyet ve sebat istemektedir. Bu yönüyle temsil etmek, anlatmaktan daha zordur.

Rabbim, bizleri bu davayı hakkıyla temsil eden şahit kullarından kılsın. Örnek duruşu ile insanları cennete davet eden salih kullarından eylesin. Rabbim, bu davayı en güzel şekilde temsil etme mücadelesi veren başta Halis Hoca'mız olmak üzere tüm kardeşlerimizin esaret bağlarını çözsün. Allahumme âmin.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidi ile...

4. 2/Bakara, 143

Kaş yapayım derken göz çıkarmayalım. Yaşın gerekleri ne ise onu yapalım. Çocuğumuzu dinden, öğretimden, kendimizden soğutmayalım.

MÜKELLEF SİZSİNİZ

Mahi
mahi@tevhiddergisi.org

Geçtiğimiz ay, din öğretimi ve eğitimine dair Mehmet Teber'in seminerinden notlar paylaşacağımızı söylemiş ve yazımızı sonlandırmıştık. Notlara geçmeden önce kısa hatırlatmalarda bulunalım ki öğrendiklerimiz iyice pekişsin.

Geçen ay demiştik ki:

Her yaşın gerekleri, ihtiyaçları farklıdır. Ebeveyn bunu dikkate almalıdır. Örneğin üç yaşındaki çocuk Kur'ân ezberi yapmak için sıkıştırılmamalı, on bir yaşındaki çocuk ise başıboş bırakılmamalıdır.[1]

Öğretim yaşı altıdır (6).

Bu yaştan sonra çocuğun seviyesine, ilgisine ve isteğine göre yönlendirmeler yapılmalıdır. Öncesi ise öğretim değil, eğitim dönemidir.

Duygu, düşünce ve davranışların eğitilmesi işte bu zamanda önemlidir.

1. Yaşların gerekleri için bir önceki sayıya bakılabilir.

“Allah (cc) dilerse ektiğim tohum çatlayıp filizlenecek ve fidan olacaktır.” Öyleyse ebeveynin sonuç üzerinde hiçbir dahli yoktur. O, süreçle ilgilenmelidir.

Bunları göz ardı edip ille bir şeyler öğreteceğim diyenler çocuğu sıkmakta, bıkkınlık oluşturmaktadır. Hatta bazen bu bıkkınlık nefrete dönüşebilmektedir.

Gerek eğitim gerek de öğretim sırasında ebeveynler şu esası akıllarından çıkarmamalıdır:

“Allah (cc) dilerse ektiğim tohum çatlayıp filizlenecek ve fidan olacaktır.” Öyleyse ebeveynin sonuç üzerinde hiçbir dahli yoktur. O, süreçle ilgilenmelidir.

Bu kısa hatırlatmadan sonra seminer notlarına geçebiliriz:

Hepimizin bir ideali vardır.

Geleceğe dair umutlarımız, hedeflerimiz vardır. “salih evlat” yetiştirebilmek; umudumuzun, ideal ve hedeflerimizin bir parçası… Topluma faydalı, takva sahiplerine önder, vahiyle yetişmiş göz aydınlığı evlatlar… En asgarisi fayda sağlamasa dahi zarar vermeyen, ifsad etmeyen, dinin emir ve nehiylerini ihmal etmeyen evlatlar…

Bu idealimiz, bizi erken yaşlarda çocuklarımıza bildiğimiz her şeyi öğretmeye sevk ediyor. Anne babadan herhangi biri İslam’la geç yaşlarda tanışmışsa, yaşadığı pişmanlığı çocukları yaşamasın diye daha da hassas oluyor.

Niyet güzel. Fakat üslup yanlış, yol yanlış.

Ne verdiysek öğreniyor diye çocuğa nefes aldırmamaya varıyor iş. Artık çocuk olarak da görmemeye başlıyoruz yavrumuzu. Hatalarına tahammül edemiyoruz.

Oysa muhatabımız kim?

Sıfatı ne?

Yetişkin mi?

Mükellef mi?

Hayır, hayır…

Öyleyse ikinci esasımız da belli: “Muhatabımız bir çocuk ve **mükellef değil**.”

Dinin gereklerini icmalen ve tafsilen bilmek de bunun gereklerini yerine getirmek de biz yetişkinlerin sorumluluğu, çocuğun değil. O zaman sorumlu olmadığı bilgiyi vermenin âlemi yok.

Üçüncü esasımız ise şu: Bu ağır bir **vebaldir.** Daha yaşı dolmadan okutturmak, ezberletmek, dersler vermek… Tüm bunları çocuğa zorla yaptırmak bir vebaldir. Zira henüz öğretime hazır olmadığı için zihnen, aklen ve bedenen zorlanır çocuk. Zorlanırken olumsuz duygular edinir. Buna olumsuz çabalama denir. Kur’ân okurken mi zorlandı? O hissi yetmiş yaşına da gelse unutamaz, söküp atamaz. Kur’ân’ı her eline aldığında o meşum his hortlar. Kur’ân’dan soğutur. Bu vebal değildir de nedir?

Velhasılıkelam, kaş yapayım derken göz çıkarmayalım. Yaşın gerekleri ne ise onu yapalım. Çocuğumuzu dinden, öğretimden, kendimizden soğutmayalım. İnsan her yaşta (ileride de) öğrenebilir. Hatta isterse bir yıllık bir öğretimi iki ayda dahi yapabilir. Vakti gelmeden ne işe yarayacağını bilemeyeceği dersleri, konuları öğretmekten vazgeçelim.

Mehmet Teber’in hangi yaşta, neyi, ne kadar öğreteceğimizi gösteren yol haritasını da ekleyerek yazımızı sonlandıralım:

Kilit kavram “kararlılık”tır. Kızmadan, kırmadan, nefret ettirmeden istikrarlı olunarak ibadetler hayata geçirilmelidir.

0-3 Yaş

Gözlem yaşıdır.

Sizi rol model alır.

Söz ve hareketlerinizi olduğu gibi kopyalar. (Kendinize dikkat edin, iyi örnek olun.)

Bu yaşta Allah lafzı, Kelime-i Şehadet, peygamber ve tevhid gibi kelimeleri sık sık duymalıdır.

3-6 Yaş

Eğitim yaşıdır.

Duygularını ve düşüncelerini şekillendireceğimiz, davranış kalıpları oluşturacağımız özel bir dönemdir.

Sünnetin yaşantıya dökülmesine; Allah sevgisinin aşılanmasına, Esmau’l Husna’nın kainattaki yansımalarını gözlemlemeye; oturma, yeme içme, misafirlik yordamı gibi adabımuaşeret kalıplarını saf zihinlere yerleştirmeye gayret edilmelidir.

Peygamberlerin mucizeleri, çocuklarınızın yaş ve gelişim dönemleri gözetilerek uygun bir şekilde- anlatılmalıdır.

Yavaş yavaş -bir iki cümlelik- basit dualar öğretilebilir.

6-9 Yaş

Öğretim yaşıdır.

Artık iman esasları, Kur’ân ve ibadetler öğretilip, peygamber kıssaları -çocuklarınızın yaş ve gelişim dönemleri gözetilerek uygun bir şekilde- anlatılmalıdır.

Namaza alışma dönemidir.

Yedi yaşında bir vakit,

Sekiz yaşında iki vakit,

Dokuz yaşında üç vakit zorunlu tutulmak üzere namaza alıştırılabilir.

9-12 Yaş

Öğretim yaşıdır.

Kendi kapasitesine göre ihtiyacı olan her türlü bilgi öğretilebilir.

İbadetleri düzene oturtulmalı, namaz alışkanlığı beş vakit ile zorunlu tutulmalıdır.

Sevdirme esas olmakla beraber kararlılık gösterilmeli, taviz verilmemelidir.

Not: Kilit kavram “kararlılık”tır. Kızmadan, kırmadan, nefret ettirmeden istikrarlı olunarak ibadetler hayata geçirilmelidir.

EN KÜÇÜK BİRİMİMİZ: HÜCRE

Dr. Gözde TERCÜMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Hücrelerin içinde bir sürü yapı mevcuttur. Bir kısmını insanoğlu bulmuştur, ancak bulamadığı, kavrayamadığı kısım ise çok daha fazladır. Buldukları dahi insanı hayrete düşürmeye yetiyor. Allah bizlerin en küçük hücresini dahi bu kadar detaylı yaratmış. Muhakkak ki ilk defa yoktan var eden ve bu kadar muntazam yaratan Rabbimiz, öldükten sonra da bizi tekrar diriltmeye kadirdir. Allah ayetlerini işte böyle açıklar.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Sindirim sistemini hep birlikte bitirdikten sonra canlının en küçük yapı taşını oluşturan, milyonlarcasının düzenli ve sistemli bir şekilde bir araya gelmesi ile canlıları oluşturan yapı; yani hücre ve faaliyetlerine başlayacağız Allah'ın (cc) izniyle. Bu düzenleme muhakkak ki Er-Rabb olan Allah'ın bir tecellisidir.

En küçük yapı birimi olan hücreler belli şekillerde bir araya gelerek aynı amaç uğruna çalışan ve o amaç için özelleşmiş dokuları oluşturur. Benzer dokular, belli şekilde işlev göstererek bir araya gelir ve organları oluşturur. Organlar birbirleriyle iş birliği içerisinde çalışır ve sistemleri oluşturur.

Her Müslim, bir hücre gibidir. Bütünün bir parçasıdır. Herkes çok önemlidir. Kimisi sindirim sistemi hücresi gibidir; dışarıdan gelen nimetleri vücut için en iyi şekilde değerlendirmeye çalışır. Kimisi kas hücresidir; gücün ve kuvvetin gerektirdiği şekilde amel eder ve zayıfın hakkını müdafaa eder.

Sistemlerin bütünü ise organizma dediğimiz canlıyı meydana getirir.

Örnek vermek gerekirse damar hücreleri bir araya gelerek damar dokusunu oluşturur, kalp kası hücreleri bir araya gelerek kalp kası dokusunu oluşturur. Damar dokuları farklı şekilde bir araya gelerek vücudumuzdaki en küçük kılcal damardan en büyük atar damara kadar farklı özelliklere sahip damar organlarını oluşturur. Damarlar ve kalp bir araya gelir ve dolaşım sistemini oluşturur. Dolaşım sistemi, sindirim sistemi, sinir sistemi gibi birçok sistemin birleşmesiyle de organizma, yani canlı meydana gelir.

Her Müslim, bir hücre gibidir. Bütünün bir parçasıdır. Herkes çok önemlidir. Kimisi sindirim sistemi hücresi gibidir; dışarıdan gelen nimetleri vücut için en iyi şekilde değerlendirmeye çalışır. Kimisi kas hücresidir; gücün ve kuvvetin gerektirdiği şekilde amel eder ve zayıfın hakkını müdafaa eder. Kimisi beyin hücresidir; okur, araştırır, ilim talep eder, tüm sistemler için önemli kararları alır. Kimisi kalp ve damar hücresi gibidir; diğer hücrelerin gerek duyduğu besini, suyu, oksijeni taşır; infakları ile hayat kaynağı, en büyük desteği olur. Kimisi deri hücresidir; vücudu dışarıdan sarar, korur, hisseder. Kimisi karaciğer hücresidir; analiz yapar, değerlendirir, fayda ve zarara bakar... Her hücrenin her bir tanesi o organizma için değerlidir. Ve o organizma ancak tüm sistemler ve hücreler iş birliği içinde olduğu sürece, ellerinden gelenin en iyisini yaptıkları sürece güçlü olur, bir amaç uğrunda hareket edebilir. Bizim bütün hücrelerimiz, diğer sistemler ve hücrelerle %100 uyum içinde çalışır hâlde Allah'ın (cc) emrine boyun eğmiştir. Hepsi ellerinden gelenin en iyisini yapar, insan vücuduna amaçları doğrultusunda tam kapasite hizmet ederler. Bizim fıtratımız da böyledir. Bize düşen, fıtratımızı temiz tutmak ve bu uğurda, sahip olduğumuz binlerce hücreyi örnek alarak yaşamaktır.

Çeşit çeşit hücre vardır. İnsan hücresi faklıdır, bitkinin hücresi bambaşka, hayvanlarınki çok daha başkadır. Bir canlının farklı dokularının hücresi dahi birbirinden farklı ve çok çeşitlidir. Hepsinin dizilimi, işleyişi, fonksiyonları farklıdır ve hepsi bir amaç uğruna özelleşir. Tüm eksikliklerden münezzeh, El-Hâlik ve El-Musavvir olan Allah'ın (cc) yaratması akıllara hayret vericidir.

Biz bu sayıda insan hücresini konuşacağız. Hücrelerin çeşitlerini değil, temel olarak her hücrede bulunan ve hepsinin sahip olduğu ortak fonksiyonlardan bahsedeceğiz inşallah.

Hücre Zarı

Hücreyi ve sahip olduğu elemanları bir arada tutan zardır. Hücreyi sarar, korur ve dağılmasını engeller. Hücreye şeklini verir. Hücre dışarıdan oksijen, besin ve su ihtiyacını bu zar içerisindeki özelleşmiş delikler sayesinde ve seçerek alır. Bu deliklerden her şey geçemez. Çok ince bir eleme sistemine sahiptir. Bizler de hücrelerimiz gibi bir zara sahip olmalıyız. Dışarıdan gelen her şeyi bünyemize almamalı ve çok seçici olmalıyız. Fıtratımızı kirletecek, kişiyi masiyetlere, günahlara götürecek her bir söz, eylem, düşünce veya topluluktan hücre zarlarımızın yaptığı gibi ayrılmalı ve korunmalıyız.

Hücrelerimiz zarın her bir noktasını bilir, sürekli kontrol eder. Eksik yerlerini onarır, güçsüz kalan yerlerini güçlendirir, hasar görmüş yerlerini sürekli yeniden inşa eder. Çünkü zar parçalanırsa hücrenin

bütünlüğü bozulur ve hücre ölür. Bizler de hücrelerimiz gibi eksik yönlerimizi, zaaflarımızı ve nefsimizi iyi tanımalı; sürekli onarım ve güçlendirme çabası içinde olmalıyız.

Çekirdek

Canlıya ait genetik bilginin depolandığı, hücrenin tüm yaşamsal faaliyetlerini düzenleyen ve kontrol eden yapıdır, hücreyi yönetir. Çekirdeğin bir başka sorumluluğu, hücreler bölünüp çoğalırken genetik bilgiyi yavru hücrelere aktarmaktır. Çekirdeğin de kendine ait bir zarı vardır. Hücrenin içinde, bir zar ile ayrılır. Hücrenin zarından farklı olarak bu zar iki katlıdır ve daha seçicidir, yani daha da koruyucu bir tabaka oluşturur. Çekirdeğin içinde de genetik bilginin daha da yoğun bulunduğu çekirdekçik bölümü vardır. Çekirdekçiğin içine, hücre içindeki her eleman, her madde giremez, hücre içindeki en korunaklı bölümdür, diyebiliriz. Eğer hücrenin içindeki maddeler çekirdeğin içine istedikleri gibi girebilseydi hücre kısa sürede ölürdü.

Çekirdekten gelen her emri, tüm hücre sorgulamadan uygular. Hücrenin içindeki her bir eleman, çekirdeğin kendisine bildirdiği işi yapar; aksi hâlde hücre içinde kargaşa olur ve hücre ölür. Bazen bu işleyişte, üretimlerde hatalar oluşur; bu sebeple hücre içinde yapılan işleri, organelleri, çekirdeğin emirlerini denetleyen ve işi sadece bu olan elemanlar vardır. Denetlediği esnada hatalı bir şey görürse çekirdeğe uygun sinyal yolaklarıyla bilgi gönderir ve hatanın düzeltilmesi sağlanır. Hata düzeltilmezse hücre işlevsiz bir hâle gelir veya çoğunlukla ölür.

Sitoplazma

Hücrenin içini dolduran yarı akışkan bir sıvıdır. Hücrenin içindeki tüm yapılar (organeller) bu sıvı tabaka içerisindedir. Bu sıvının çok büyük bir bölümü sudur. Birçok enzim yardımı ile bir sürü metabolik olay sitoplazmanın içinde gerçekleşir. Hücrenin tüm görevlerini yapmasında, metabolik olayları gerçekleştirmesinde işleri kolaylaştıran; bu işlere zemin hazırlayan ve hücre elemanlarının, içinde bulunduğu ortamdır sitoplazma. Hücre için, içinde bulunduğu ortam ne kadar önemliyse bizler de içinde bulunduğumuz ortamı o kadar önemsemeli ve bu hususa dikkat etmeliyiz, çünkü içinde bulunulan ortam birçok amele zemin hazırlar. Hayır amel için sağlıklı bir ortama öncü olabilir veya şerrin kapısı olabilir, dikkatli olmakta fayda vardır.

Ribozom Organeli

Ribozom, hücreye protein sentezleyen bir organeldir. İnsan vücudunda gerçekleşen birçok olay protein sistemleri üzerine kuruludur, bu yüzden proteinler vücut için önemlidir, hayatidir ve sadece bu proteinlerle ilgilenen bir organel vardır hücrede. İnsan için de bu böyledir. Kendisi için çok önemli olan hususlarda insan özelleşmeli veya o konuya diğer her şeye ayrı bir ehemmiyet vermelidir. İnsan için en önemli mesele Allah'ı (cc) birlemek, yani tevhiddir, sünnettir. Ribozom, bazen sitoplazma ortamında serbest hâlde bulunur. Bazense zar katlantısı olan endoplazmik retikulum isimli organel üzerinde bulunur.

Endoplazmik Retikulum (Er) Organeli

Hücre zarından başlayıp çekirdek zarına kadar uzanan, hücre içindeki kanallar sistemidir. Hücre zarının içeri doğru katlanmasıyla oluşur. Bazen üzerinde ribozom organelleri bulunur. Bu organel hücreye destek olur. Çekirdeğin, hücrenin belli bir bölgesinde kalmasını, birbirine zıt olan olayların farklı bölümlerde gerçekleşmesini, maddelerin hücre içinde taşınmasını sağlar. Örneğin ribozomlar sürekli yeni ve gerekli olan proteinleri üretir. Bir yandan da hücrenin lizozom denilen organeli yaşlanmış ve işe yaramayan proteinleri yıkar ve sindirir. Bu iki olay birbirine zıddır, ama hücrenin ikisine de ihtiyacı vardır, ikisi de hücrenin içinde gerçekleşmelidir. Endoplazmik retikulum bu olayları birbirinden ayırır ve her duruma uygun bir ortam oluşturur. Aynı zamanda o durumu o ortamla sınırlar ve başka bir alana taşmasını engeller. Birbirine zıt olan şeyler, bazen doğru ve yanlış olmayabilir. İkisi de gerekli olabilir insan için, hayatın akışı için. Burada ikisi arasında ayrım yapmak, dengeyi sağlamak ve ikisini birbirine karıştırmamak önemlidir.

Golgi Aygıtı

Golgi çok sayıda yassılaşmış keseden meydana gelir. Endoplazmik retikulumda üretilen maddelerin büyük bir kısmı golgi aygıtında ayrıştırılır, depolanır ve paketlenir. Salgı maddelerinin üretilmesini sağlar. Örneğin ter, gözyaşı, tükrük süt bezlerinde fonksiyon görür. Sindirim enzimlerini üretir. Bunları keseciklerin

Bir bebek, anne karnındayken ilk başlarda parmakları ördek gibi birbirine yapışık hâldedir, sonra zamanla bu parmakların arasındaki hücreler kendi kendini isteyerek öldürür ve insanların parmakları birbirinden ayrılır, böylece bağımsız kullanılabilir hâle gelmiş olur. Keza alt ve üst göz kapağı da birbirine yapışık hâldedir. Alt ve üst dudak da birbirine yapışık hâldedir. Bu ayrılmalar hep planlı olarak gerçekleşir.

(vezikülün) içine koyar ve hücrenin dışına atılmasına (salgılanmasına) uygun hâle getirir. Kişi bu şekilde ürettiği gözyaşıyla ağlar. Hücre dışarıya verdiği (hücre dışına gönderdiği) maddelere dahi ayrı bir önem gösterir, özel bir paketleme işlemine sokar ve bunun için özelleşmiş bir organel vardır. Bu paketleme işleminde hücre "Dışarı gönderdiği madde nedir, zararlı mıdır, faydalı mıdır, kimler kullanabilir, nasıl kullanılır, kimler bu maddeleri hücre içine alamaz?" gibi birçok bilgiyi içeren bir işlemi gerçekleştirir. Örneğin hücre atıklarını atarken çöpü savurur gibi savurmaz. Onu güzelce bir zarla kaplı poşete koyar, diğer hücrelere direkt zarar vermesin, onlara kokmasın, onları pisletmesin diye bazı özel işlemlere tabi tutar. Veya dışarıya faydalı madde gönderecekse bunun üzerine "Şu hücreler kullansın, bu şudur, şu şekilde faydalıdır." gibi şeyler yazar. Bizler de dışarıya gönderdiğimiz sözlerimizde, dışarıdaki diğer insanlarla muhatap olurken sergilediğimiz davranışlarımızda, dışarıya yaptığımız işlerde aynı özeni göstermeliyiz.

Lizozom

Hücrenin sindirim yapan organelidir. Hücrenin yuttuğu bakterileri ve virüsleri sindirerek etkisiz hâle getirir. Hücrenin içinde yaşlanmış, bozulmuş ve eskisi gibi çalışmayan organelleri sindirir. Hücrenin, içine aldığı besinleri sindirir, hücre için parçalar ve faydalanılabilir hâle getirir. Lizozomun zarı parçalanırsa içindeki sindirim enzimleri hücrenin içine dağılır ve hücre kendi kendini sindirir, yani intihar etmiş olur. Bazen hücre bunu kendisi planlar ve yapar, yani o hücrenin ölmesi gerekiyordur ve kendi kendine intihar eder. Örneğin bir bebek, anne karnındayken ilk başlarda parmakları ördek gibi birbirine yapışık hâldedir, sonra zamanla bu parmakların arasındaki hücreler kendi kendini isteyerek öldürür ve insanların parmakları birbirinden ayrılır, böylece bağımsız kullanılabilir hâle gelmiş olur. Keza alt ve üst göz kapağı da birbirine yapışık hâldedir. Alt ve üst dudak da birbirine yapışık hâldedir. Bu ayrılmalar hep planlı olarak gerçekleşir. Bazen de bu intihar yanlışlıkla olur. Örneğin kişi kalp krizi geçirir, damar tıkandığı için o damarın kanlandırdığı doku beslenemez ve oradaki hücreler istemeden ölür.

Mitokondri

Hücrenin ihtiyaç duyduğu enerjiyi üretir. Hücrenin güneşidir, enerji panelidir. Bu enerji üretimini, solunan havadaki oksijeni kullanarak yapar. Bir dokunun ne kadar çok enerjiye ihtiyacı varsa -kas dokusu gibi- hücrelerinde de o kadar bol miktarda mitokondri bulunur. Kendisine ait zarı ve genetik materyali vardır. Güneş, Dünya için nasıl ki hayat, enerji kaynağı vesilesidir; mitokondri de hücre için enerji vesilesidir. Güneş nasıl ki doğanın canlanmasına, uyanmasına, renk renk açmasına vesile olur; mitokondrinin de hücre için sağladığı enerji, aynı şekilde vücudun yakıtı olur. Güneşin Dünya'ya bir mil yaklaşması nasıl ki kıyamettir, mitokondrinin parçalanması da hücrenin ölümü demektir. Kişinin felaketi ise sahip olduğu enerjiyi; imana, amele, faydaya harcamaması ve hem dünyasını hem ahiretini helak etmesidir. Rabbim hepimize merhameti ile muamele etsin, bizleri hüsrana uğrayanlardan eylemesin...

Genetik materyal, yani DNA hücrenin tüm bilgilerinin kodlandığı yerdir. İnsanın göz renginden saç şekline, boyunun uzunluğundan her organın nasıl işleyeceğine kadar tüm bilgiyi içerir. Bu yüzden her hücrenin doğru bir biçimde çalışması, yaşaması için bu genetik materyalin eşit ve tam bir şekilde yavru hücrelere aktarılması gerekir. Sentrozom, hücrenin DNA'sını yavru hücrelere eşit bir şekilde dağıtır. Allah El-Adl olandır. İnsanın en küçük zerresinde dahi adaletsizlik olmaz. Aslında tüm hücrelerin yavru hücreye temel mirası; genetik bilgidir.

Sentrozom

Hayvan hücrelerinde çekirdeğin hemen yanında bulunur. Hücrenin bölünmesi sırasında genetik materyali iki ayrı kutuplara çeken iplikleri (mikrotübülleri) meydana getirir. Genetik materyal, yani DNA hücrenin tüm bilgilerinin kodlandığı yerdir. İnsanın göz renginden saç şekline, boyunun uzunluğundan her organın nasıl işleyeceğine kadar tüm bilgiyi içerir. Bu yüzden her hücrenin doğru bir biçimde çalışması, yaşaması için bu genetik materyalin eşit ve tam bir şekilde yavru hücrelere aktarılması gerekir. Sentrozom, hücrenin DNA'sını yavru hücrelere eşit bir şekilde dağıtır. Allah (cc) El-Adl olandır. İnsanın en küçük zerresinde dahi adaletsizlik olmaz. Aslında tüm hücrelerin yavru hücreye temel mirası; genetik bilgidir. Mitokondrisi, yani enerji kaynakları, petrol, mal mülk değildir asıl mirası... Biraz üzerinde düşünmek gerekir; bizler neyi miras bırakmak için çabalıyoruz, aslında neyi miras bırakmalıyız?

Hücrelerin içinde daha başka bir sürü yapı mevcuttur. Bir kısmını insanoğlu bulmuştur, ancak bulamadığı, kavrayamadığı kısım ise çok daha fazladır. Buldukları dahi insanı hayrete düşürmeye yetiyor. Allah (cc) bizlerin en küçük hücresini dahi bu kadar detaylı yaratmış. Muhakkak ki ilk defa yoktan var eden ve bu kadar muntazam yaratan Rabbimiz, öldükten sonra da bizi tekrar diriltmeye kadirdir. Allah (cc) ayetlerini işte böyle açıklar. Nasıl oluyor da aciz insanoğlu yüz çevirip kâfirlerden olabiliyor! Allah ayaklarımızı sabit kılsın.

Selam ve dua ile...

Bilêvkirina vê peyvê li ser îlmê, ji şertên Lâîlâheîllallahê ye. Ew Lâîlâheîllallah e ku mirov pê rizgar dibe.

ÎLM Û ÎMÂN BIRA NE

Osman SADIKOĞLU

Beşa (13.) Sêzdemîn

Şertê (2.) Duyemîn: Gotina Li ser Îlmê

Kelîmeya tewhîdê, tenê bitenê bilêvkirin û dubarekirina wî qet feyde nade xwedîyê xwe. Ji bo ku ev peyv feyde bide gotinbêjê xwe divê şert û mercên wê pêk bên û li ser û îlm û besîretê bê gotin. Allah -azze we celle- gotina vê peyvê ji me wiha dixwaze:

فَاعْلَمْ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوٰيكُمْ

"Êdî baş bizanibe ku ji Allah pê ve tu îlah tunin. Tu ji bo gunehên xwe u ji bo gunehên mêr û jinên mumîn ji Allah mexfîretê bixwaze..."[1]

Allah -azze we celle- di vê ayetê de ji Rasûlullah -aleyhîssalâtuwesselâm- dixwaze ku peyva tewhîdê qenc îdraq bike: "Êdî baş bizanibe ji Allah pê ve tu ilah tunin."

Tiştê ji vê ayetê fêm dibe ev e: Bilêvkirina vê peyvê li ser îlmê, ji şertên Lâîlâheîllallahê ye.

Ew Lâîlâheîllallahê ku mirov pê rizgar dibe, Rasûlullah -aleyhîssalâtuwesselâm- di hedîsekê de wiha dibejê:

"Mirina kî li ser îlm û zanebûna ji Allah pê ve îlah tune (Lâîlâheîllallah) be, wê têkeve cennetê."[2]

1. Muhammed: 19
2. Muslîm, 26

Ji pirsgirêkên hêri mezin yek jî; gelek însan maneya vê peyvê nizanin û bi gotina vê peyvê, ka çi qebûl dikin û çi red dikin, jê ne agahdar in. Ji ber vê yekê gotin û amelên berevaja tewhîdê di jîyana wan de xuya dibin.

Weke ku me berê de jî diyar kiribû halê van însanan dişibe wî kesî ku nimêj dike. Lê di vê mijarê de xwe bitenê li zahirê ayetê digire, nabêje nimêj enceq bi şertên wekî destnimêj û setru'l awret û îstiqbalu'l qiblê sehîh dibe.

Halê wan kesên Lâîlâheîllallahê bê îlm û îdraq tînin ser ziman weke van însanan in.

Peyva tewhîdê, eger bi vê awayê bê gotin wê feyde bide zarbêjê û dê xwedîyê vê gotinê ji ezabê dojehê rizgar bike.

Di hûkmê dinyayê de gotina peyva tewhîdê bi nezanîn dê tu feyde ne de însan û di nezera şerîetê de jî tu qîmeta wî tune.

Di vê mijarê de em mîsalekî bidin. Mîna ku, zilamekî bi jineke xerib re ku ji zimanê hevdu qenc fêm nakin zewicî be. Ji hawîrdora wî naskiriyekî zilam hevoka/cumleya telaqê, yanê jin berdane hînî wî bike û jê re bêje "Ev, kelîmeyeke xweşik e dilê jina xwe pê xweş bike." Piştre ev zilam vê gotinê ji jina xwe re bêje, gelo wê rewşa wan çawa çêbe?

Hevoka ku ji jina xwe re gotîye lê maneya vê hevokê nizane. Li cem hûkmê şerîetê hûkim û ehemmîyeta gotina wî yê "Min te berda!" tune. Lewre ev zilam maneya vê gotinê nizane. Ji ber vê yekê ev gotina wî ne li dinyayê û ne li axîretê jê re ne bar e û ne ji sedema cezakirinê ye.

Kelîmeya tewhîdê jî wisan e.

Gotinbêjê kelîmeya tewhîdê, dema vê kelîmeyê anî ser ziman cara ewwil pê rê muameleya muslîm tê kirin. Di pêvajoyên pêş de ger nezanîn û bê îdraqîya wî kesî di vê mijarê de fêm bibe wê demê di nezera me de jî feydeya gotina vê kelîmeyê jê re tune. Ji xwe li cem Allah -azze we celle- qet feyde nabîne. Lewre kelîmeyekî ku maneya wî nizane dibêje.

Ji pirsgirêkên hêri mezin yek jî ev e ku di daweta tewhîdê de derdikeve pêşîya me. Amelên herî xerab di jîyana wan kesan de xuya dibin ku ew, maneya vê peyvê nizanin û bi gotina vê peyvê, ka çi qebûl dikin û çi red dikin, jê ne agahdar in. Ji ber vê yekê gotin û amelên berevaja tewhîdê di jîyana wan de tên ditin.

Civaka Mekkeyê gelek ciyawaz/ferqlî bû. Dema ku wan vê peyvê qebûl an jî red dikirin bi vê helwesta xwe bîrewer bûn. Ji ber vê yekê muslîmên wan herî qenc muslîm bûn û muşrîk jî di şirka xwe de hiçhilorî bûn.

Eshabîyên Rasûlullah -aleyhîssalâtuwesselâm- di serî de îmanê nas dikirin û dielimîn berê xwe didan hînbûna amelên li gor îmanê.

Ji sehabîyan Cûndeb b. Abdullah -radîyallahanhwiha dibêje:

"Em, hin ciwanên bi Rasûlullah -aleyhîssalâtuwesselâm- re bûn. Berê pêşîn em bi îmanê elimîn, şunde em hînî Qur'anê bûn. Dema em Qur'anê hîn dibun pêre pêre îmana me zêde dibû."[3]

Kelîmeya Şadehîyê Delîlê Şerta Îlmê Ye

Mirovek dema ku dikeve dînê îslâmê kelîmeya şadehîyê dibêje. Nîvê hevoka kelîmeya şadehîyê, delâleta şertê îlmê ye. "Ez şadehî didim ku ji Allah pê ve tu îlah tune û ez dîsa şadehî didim ku Muhammed

3. Ibnî Mace

abdê wî û rasûlê wî ye." Ne mimkun e ku însan der barê tiştekî kesnezan de şadehîye bide. Di zimanê Erebî de kelîmeya şadehîyê ji koka "şe-hî-de" zêde bûye. Ev kok tê ser sê maneyê eslî:

- Hazir bûna di nav civatekî de
- Bûyîna xwedî ilmekî û zanîn
- Îlân kirin û hay pê xistin û ragihandin[4]

Eger mirovek der heqê tiştekî de şadehî bide, divê berîya şadehîya xwe bûbe şahide wê tiştê. An bi çavên xwe dîtibe an jî di der heqê we hedîseyê de xwedî agahî be. Piştre vê agahîyê ragihîne hinên din û haya wan jî pê bixe. Mirovek eger der heqê tiştekî ku ne dîtîye û ne jî agahdar e şadehî bide ew şadehîya wî dibe şadehîya derewîn.

Ew kesê şadehîya ulûhîyeta Allah dike, li ser îlm û zanînekî şadehî dike. Ji ber ku li ser îlm û zanînekî şadehî dide ew şadehîya wî meqbûl û rewacdar e. Berevaja vê rewşê şadehîya wî ne meqbûl e.

Allah -azze we celle- ji abdên xwe dixaze ku ew li ser îlm û zanînekî şadehîya heqqê bikin.

وَلَا يَمْلِكُ الَّذٖينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Ew pûtên di şuna Allah de îbadet li wan tên kirin nikarin şefeatê bikin. Lê belê yê bi zanebûn şadehî li heqqê bînin, ew cuda ne."[5]

Îstisna kirina wan ên ku bi zanebûn şadehî li heqqê anîne baldar e. Nexwe şadehî anîna bi nezanîn qet feyde nade mirov.

Mirovek çawan li ser îlm û zanînê şadehî li heqqê dike?

"Ew ên li ser îlm û besiretê şadehi li haqqe anîne..."[6]

"Yên bi şadehîya heq şadehî didin û Allah -azze we celle- tewhîd dikin û wehdanîyetê bitenê xweserîya Allah -azze we celle- dikin û vê jî li ser îlm û yeqînîyê bikartînin."[7]

4. Bnr. Mu'cem Meqayîsu'l Lûxa, madeya 'ş-h-d'.
5. Zuhruf: 86
6. Tefsîru'l Qur'ân'îlâh Azîm, tefsîra Sureya Zuhruf ayeta 86.
7. Camîu'l Beyan, tefsîra Sureya Zuhruf ayeta 86.

Agahîya Tewhîdê Fitrî Ye

Allah -azze we celle- berîya xuliqandina însanan, hêj di alema erwahê de ji wan ehd û peymana tewhîdê sitendiye.

وَاِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَاَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّٓوا اَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْۚ خُذُوا مَٓا اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فٖيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنٖٓى اٰدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْۚ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْۜ قَالُوا بَلٰىۚ شَهِدْنَاۚ اَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا غَافِلٖينَۙ

"Demekî me çîya (yê Tûr) weke sîwanekîdi ser wan de rakiribû û wan guman dikir ku wê di ser wan de bikeve. Me ji wan re gotibû: "Tiştên min daye we bigirin û li ser bifikirin ku hûn xwe biparêzin. Ji bo ku hûn roja qîyametê nebêjin: "Em ji vêya ne haydar bûn," Rabbê te ji pişta zaroyên Âdem zurîyeta wan girtibû û ji nefsa wan re kiribû şahid. (Û ji wan re gotibû:) "Ma ez ne Rabbê we me?" Wan jî gotibûn: "Belê" (tu Rabbê me yî), em ji vêya re şahid in."[8]

Ji vê ayetê re "Ayeta Mîsaqê" tê gotin. Sebêbê sitendina mîsaqa ji însanên hêj nehatine alema heyînîyê, yanê dinyayê ew tişte ku ji bo însan mazeret ji holê rabe. Ji bo ku însan roja qîyametê nebêjin "Em ji vîya bê xeber bûn." an jî "Me dabû pey bav û kalên xwe" û van hincetan nedin pêş

di serê ewwil de, hêj di âlema erwahê de ev ehd û mîsaq ji wan hatîye sitendin.

Allah -azze we celle- vê agahîyê di fitreta însan de bi cih kirîye. Her insan bi fitreta yekgirtina/tewhîd kirina Allah û îbadeta jê re û neçêkirina qet tu şirîkê ji wî re, tê dinyayê.

فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّٖينِ حَنٖيفًاۜ فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّتٖى فَطَرَ

8. A'raf: 171,172

> Ji bo ku însan roja qîyametê nebêjin "Em ji vîya bê xeber bûn." an jî "Me dabû pey bav û kalên xwe" û van hincetan nedin pêş di serê ewwil de, hêj di âlema erwahê de ehd û mîsaq ji wan hatîye sitendin

النَّاسَ عَلَيْهَاۜ لَا تَبْد۪يلَ لِخَلْقِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ الْقَيِّمُۙ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَۙ

"Êdî tu berê xwe bi yekgirvanî (bi henîfî/bi muwehhîdî) ber bi dînê rast de bike, ber bi fitreta Allah ve bizivirîne ku wî mirov li ser vê fitretê xuliqandiye. Di xuliqandina Allah de tu guherandin tuneye. Dînê rast ev e. Lê pirên însanan bi vêya nizanin."[9]

Her însan bi aqlê xwe û wek fitrî dizane ku mirovekî qencî lê bike heqê wî bi spasîyê/bi teşekkûre heye. Ne spasîya wî qencîkerî nankorî ye. An jî spasîyê ne ji xwedîyê qencîyê re, ji yekî din bike ev jî nankorîyeke herî mezîn e. Di vê mijarê de ji bo helwesta rast pêk bîne ne hewceye ku ew kes bê perwerde kirin an jî talîmên taybetî bibîne. Madem afirîner/xaliq Allah e, îbadet jî wek xwezayî ne ji hinekê din re, divê jê re bê kirin.

9. Rûm:30

Dîsa her însan bi fitreta xwe dizane ku, tiştek milkê yekî be ew kes çi teserrûfê bixwaze di wê milkê xwe de dikare bike. Tevlî vê eger bê destûr û ne bi rizaya wî di wê milkê de hin kesên din teserrûfatê bikin, ev dibe çeşîdek ji xesbê. Di vê mijarê de ji bo helwesta rast pêk bîne ne hewceye ku ew kes bê perwerde kirin an jî talîmên taybetî bibîne. Madem xaliqê erd û esmanan Allah e -herkes vê heqîqetê qebûl dikedi milkê xwe de otorîte û xwedî raye jî tenê bitenê Allah e. Ew kesên ku qanûnên xeynî qanûnên wî çêdikin, xespa rayedarîyê dikin û li nefsa xwe zilmekî herî mezin dikin.

Qesta me ku em dibêjin agahîya tewhîdê fitrî ye, ev e. Ji bo însan vîya fêm bike pêwiste ku bifikire û li ser vê mijarê eleqe nîşan bide û ji xwe re bike dert. Di wê dema Fetretê de ku di dirêjahîya 600 salî de pêxember nehatibûn de, hin kesên tewhîdê nas kiribûn û bibûn ji wan kesên henîf û muwehhîd ji ber ku ew însan li pey agahîya fitretê ketibûn.

Ew ên tabiê dînê bav û kalan bûne û aqlê xwe neşixûlandine û gûh nedane dengê fitretê jî, bûne ji muşrîkan.

"Zeyd b. Amr b. Nufeyl, ji ber ku ewana ji bo putên xwe qurban ser jê dikirin Qûreyşîyan şermezar dikir û ji wan re wiha digot: 'Ew ê ku wê mêşinê xuliqandiye Allah e û ew ê ku ji bo wê ji esmanan bârân dibarîne Allah e û ew ê ku ji bo wê ji erda ziwa heşînahî şîn dike Allah e... Digel vê yekê hûn radibin wê mêşinê ji bo putan ser jê dikin!"[10]

Çi delîleke zelâl û eşkere! Ew ê ku meşin xuliqandiye û ji bo wî bârân dibarîne û gîya şîn dîke Allah e...

Ha vê heqîqeta hanê temamê însananên aqilmend û şareza fêm dikin û dizanin û qebûl jî dikin. Madem wisan e çima îbadetê we ne ji Allah re ye û hûn ji putan re qurbanan ser jê dikin.

Di cihekî din de wiha dibêje:

"Ez, îbadetê ji yek Rabbê re bikim an ji hezar Rabbê re bikim qenc e? Min di parvekirina rizqên behrê de terka Lat û Uzza kirîye..."[11]

Hûn ji kî jî bipirsin cewaba wê naguhere.

10. Buxarî, 3826
11. Sîyera Nebî, 1/32

Di welatekî de rêveberek hebe qenc e an bi sedan rêveber hebin qenc e? Her însan baş dizane ku rêveberê welatekî eger ji yekî zêdetir bin, wê di wî welatê de kaos û alozî derkeve. Helbet wê tercîha her însanên aqilmend û şareza wê rêveberek tenê be.

Ji bo vê jî divê ku bifikire û aqlê xwe bişixulîne. Çawan di kâînatê de tenê bitenê hûkmê Allah diborê, li ser rûyê erdê û di jîyana însanan de jî hûkimê Allah ê wahid û ehed baş e an jî hewa û hewesên bi sedan kesên di hilbijartinên/di seçimên demokratîk de hatine hilbîjartin baş e? Eger insan vê pirsê ji xwe bike dê bigihîje rastî û heqîqetê.

Em ji wek dawî dibêjin ku, agahîya tewhîdê fitrî ye. Her însan di eslê xwe de xwedîyê vê agahîyê ye û bi vê agahîyê tê dinyayê:

Rasûlullah -aleyhîssalâtuwesselâm- wiha ferman dike:

"Her zarokek ku diwelide li ser fitretê tê dinyayê. (Piştre) dê û bavê wî zarokî, wî dikin Cihû an Fille an jî Mecûsî..." [12]

Hin însan jî li pey vê agahîyê dikevin û lêpirsînê dikin û difikirin û bi awayekî gelemperî digihîjin tewhîdê. Hin însan agahîyên fitrî û banga rasûlan -aleyhîmûsselâm- digihînin hev û tewhîdê bi tefsilat hîn dibin û fêm dikin û têxin heyata xwe.

Çawan ku Rabbê mê diyarî me kirîye, pirên însanan ne bîrewer in û aqil nakin û tabiê dînê bav û kalên xwe dibin. Guhên xwe ne didin dengê fitretê û ne jî banga Rasûlan -aleyhîmûsselâm-. Ew tiştê ku teqdîmê wan dibe pê têr dibin û tabiê pirhejmarîyê dibin. Bi vê awayê ji fitretê jî û ji tewhîdê jî averê dibin.

وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ

"Eger li ser rûyê erdê tu bidî pey piranîyê (însanan), wê te ji rêya Allah vegerînin. Ew ji zen û gumanê pê ve nadîn pey tiştekî û ew tenê bi texmînan kar û amelan dikin."[13]

قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ

"Tu bibêje: 'Li ser rûyê erdê bigerin û binêrin ka aqûbeta yên berî we çawa bûye (bibînin)?' pirên wan ji muşrîkan bûn."[14]

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ اَكْثَرُ الْاَوَّلِينَ

"Qesem be, berî wan ji milletên berê jî gelek di dalaletê de bûn."[15]

Însanên Îroyîn Ji Tewhîdê Rû Vegerandine

Hemd ji Allah re, bang û hinarîya Qur'ana Kerîm û Rasûlan -aleyhîmûsselâm- li temamê dinyayê belav bûye. Êdî her însan bi hêsanî dikare xwe bigêjîne wan hûccet û delîlan. Eger însan ne de pey agahîyên fitrî jî, dikare bi Qur'an û sûnnetê xwe bigêjîne delîlên tewhîdê ya zelâl û eşkere.

قُلِ اللّٰهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰى قُلْ لَا اَشْهَدُ قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنِي بَرِيٓءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

"Bibêje: Şahdeyîya kê herî mezin e? Bîbêje: (Der heqe pêxemberîya min de) di navbera min û we de Allah şahid e. Ev Qur'an ji min re hatîye wehîy kirin da ku ez we û kesên deng bigihîjê hişyar bikim. Nexwe hûn şadeyî didin ku digel Allah îlahên din hene? Bibêje: Ez li ser vî nabim şahid. Ew enceq Allahekî bi tenê ye. Ew tiştên ku hûn jê re şerîk çêdîkin, ez ji wana berî me."[16]

قُلْ فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَٓاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ

"Bibêje: Delîlên bilind (Huccetu'l Balîxe) ên Allah e. Eger wî bixwesta wê hûn hemû bigihandana hîdayetê."[17]

12. Bûxarî, 1359; Muslîm, 2658
13. En'am: 116
14. Rûm: 42
15. Saffât: 71
16. En'am: 19
17. En'am: 149

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

"Me ev pêxemberana bi hişyarvanî û bi mizgînderî şand. (Ji bo) ku bila di piştî hatina van pêxemberan de li hemberî Allah tu delîleke (mehneyekî) wan nemîne. Allah, Azîz e û xwedî hikûm û hikmet e."[18]

Digel delîl û huccetên apaşkere a ji Kitêbê rêya rasûlan a rewşengir, pirên însanan der heqê dîn de bê pêwendî/bê eleqe dimînin. Çawan duh rûyên xwe vegerandibûn îro jî ji delîlên şer'î û ji fitretê rû dizivirînin. Tabiê ewan tiştên ku ji bav û kalên xwe dîtine dibin. Lê nabêjin ev tiştê ku em tabiê wê dibin ka rast e an na. Ne difikirin û ne lêpirsînê dikin. Hema tiştê ku tê pêşîya wan xwe pê qaîl dikin û bi wan tiştan têr dibin.

Bêguman ev rewşa hanê; cirmeke ji ên berê herî xerabtir û dijwartir e. Li gor şer'a şerîf navê vê helwestê 'Kufra î'rad' ê ye. Yanê kufra rû vegerandinê ye. Kufra rû vegerandina ji dînê Allah -azze we celle- û ji Kitêba wî û ji delîlên wî yên kewnî û şer'î...

Allah -azze we celle- der heqê wan de wiha ferman dike:

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ كَاَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌۙ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍۜ

"Çî li wan qewimîye ku ji şîretê (ji bîranînê) rû li ba didin? Tu dibêjî qey ew kerê kovî ne. (Ku) ji şêr direvin."[19]

وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرٖي فَاِنَّ لَهُ مَعٖيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى

"Kî jî, ji zikrê min rû bizivirîne; ji wî re derbasîyeke teng heye û roja qiyametê jî em wî koregom heşir dikin."[20]

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا

وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُۜ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفٖٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُٓوا اِذًا اَبَدًا

"Ji wî kesê ku bi ayetên Rebbê xwe hatibe hişyarkirin û berê xwe ji wan vegerîne û gunehên ku bi destên xwe kirîye ji bîr bike, zalimtir kî heye? Bêguman me giranîyekî daniyê ser dilê wan û kerayîyek xistîye guhên wan da ku vê (Qur'anê) fêmnekin. Eger tu wan gazî hîdayetê bikî jî êdî ew tu carî rasterê nabin."[21]

مَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَٓا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّىۜ وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّٓا اُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ

"Me asîman, erd û yên di navbera wan de heyî, her bi heqî û heta demeke diyarkirî xuliqandinê. Ew ên kafir ji wi tiştê ku pê hatine hişyarkirin rûyê xwe vedigerînin."[22]

Ew kesê ku wê agahîya fitrî ya tewhîdê nafikire û lêpirsînê nake û li ser ayetên kewnî serê xwe naêşîne, sucdar e. Lewre ew li dijî fitreta ku Allah daye bêtomar/bêqeyd maye. Ew kesê ku dawet û huccetên Qur'ana Kerîm û rasûlan -aleyhîmûsselâm gihaştibe wî digel vê yekê bê pêwendî/bê eleqe dimîne û guhên xwe ji agahîyên tewhîdê ya hazir re disitimîne û rû vedigerîne sucdarekî herî girantir e.

Dawîya Beşa (13.) Sêzdemîn

Dê Berdewam Bibe Înşâallah

18. Nîsa: 165

19. Muddesîr: 49-51

20. Ta-Ha: 124

21. Kehf: 57

22. Ahqaf: 03

Kulun elbet iradesi vardır. Kulun tercih hakkı vardır. Kulun önünde seçenekler vardır. İyiyi tercih etmek de kötüye meyletmek de iradesine kalmıştır. Ancak… Kul bir şey yapmayı istediğinde Allah dilemeden onu yapamaz. Allah diler ve olmasına izin verirse yapabilir.

KADER MESELESİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

"…Cibril, 'Bana imanı anlat.' dedi. Allah Resûlü dedi ki: 'İman; Allah'a, meleklerine, Kitaplarına, resûllerine, ahiret gününe, hayrı ve şerri ile kadere inanmandır.'… "[1]

❇ ❇ ❇

Kader kelimesi, "k-d-r" fiilinin mastarıdır. "K-d-r" fiili güç yetirmek, yapabilmek, takdir etmek gibi anlamlarda kullanılır.

Kader, Allah'ın (cc) gücü ve kudretiyle mahlukat için belirlediği hayat, ölüm, sağlık, hastalık, rızık ve mutluluk gibi takdirlerine denir.

Kader, Allah'ın (cc) güç ve iktidarını ifade eder. Çünkü o El-Melik olan, kelimenin tam anlamıyla varlığa sahip olan, dilediği şekilde varlıklar üzerinde tasarruf edendir. Çünkü o muktedirdir. Yani dilediğine güç yetirir. Dilediğini yapar. Kimse onun takdiratının önüne geçemez.

Kader, iman esaslarından biri olarak Cibril Hadisi'nde ifade edilmiş, başkaca naslarla da desteklenmiştir:

1. Buhari, 50; Müslim, 8

Allah El-Alîm'dir. Her şeyi bilir. Allâmu'l Guyûb'dur. Gaybda gerçekleşen hiçbir şey O'na gayb değildir. Geçmiş ve gelecek, gündüz ve gece, aydınlık ve karanlık, zahir/açık ve batın/gizli olan O'nun için açıktır. Allah'a bilinmez yoktur.

a. Kur'ân'dan delil

"Ateşin içinde yüzleri üzerine sürüklenecekleri o gün: "Cehennemin dokunuşunu tadın!" (denilecek.) Hiç şüphesiz biz, her şeyi bir kaderle yarattık."[2]

Bu ayetler Kureyş müşriklerinin kader hakkında tartışmak için Rasûlullah'a (sav) gelmeleri üzerine indirilmiştir.[3]

b. Hadisten delil

"...Cibril, 'Bana imanı anlat.' dedi. Allah Resûlü dedi ki: 'İman; Allah'a, meleklerine, Kitaplarına, resûllerine, ahiret gününe, hayrı ve şerri ile kadere inanmandır.'... "[4]

2. 54/Kamer, 48-49
3. bk. Müslim, 2656
4. Buhari, 50; Müslim, 8

c. Seleften deliller

Yahya ibni Ya'mer şöyle demiştir: "Basra'da kader konusunda ilk konuşan Ma'bed El-Cühenî idi. Daha sonra ben, Humeyd ibni Abdurrahman El-Hımyerî ile hac -veya umre- için yola çıktım. "Resûlullah'ın (sav) ashabından birisiyle karşılaşsak da şu adamların kader hakkında söylediklerini kendisine sorsak." derken Abdullah ibni Ömer ibni El-Hattâb bize nasip oldu. Kendisi mescide giriyordu. Birimiz sağına diğerimiz de soluna geçerek onu aramıza aldık. Arkadaşımın sözü bana bırakacağını tahmin ettim ve 'Ey Ebu Abdurrahman! Bizim oralarda Kur'ân okuyan, ilmi araştıran birtakım kimseler türedi.' dedim. (Devamla Yahya ibni Ya'mer bu adamların durumlarını; kader diye bir şey olmadığını, olayların bağımsız olarak (ansızın, öncesinde bir kader olmadan) meydana geldiğini iddia ettiklerini belirtti. Abdullah ibni Ömer (ra) cevap olarak:) 'Eğer onlarla karşılaşırsan, benim onlardan uzak olduğumu onların da benden uzak olduğunu kendilerine bildir! Abdullah ibni Ömer'in yemin ettiği Allah'a yemin olsun ki, eğer onlardan birisinin Uhud Dağı kadar altını olsa ve bunu hayır yolunda harcasa, kadere inanmadıkça Allah onun bu amelini kabul etmez.' dedi ve babasından Cibril Hadisi'ni nakletti."[5]

Bir kimse Ömer ibni Abdulaziz'e mektup yazarak kader konusu hakkında bilgi istedi. O da şöyle cevap yazdı: "...Ey mektup sahibi, kadere imanı soruyorsun. Allah'ın izniyle bu konuda tam bilene sormuş oldun. İnsanların uydurup ortaya attığı neler var, ne gibi bidatler çıkardılar, bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa o da kadere iman konusunun hadislerle gayet açık bir şekilde ve sağlam bir şekilde izah edilmiş olmasıdır. Cahiliye Dönemi'nde insanlar söz ve şiirlerinde kadere yer verirdi. Ellerinden kaçan nimetler için kendilerini onunla teselli ederlerdi. Bundan sonra İslâm geldi ve kader konusunda kesin hüküm getirdi. Resûlullah (sav) kader konusunu bir iki hadiste değil, pek çok hadisinde zikretti. Müslimler kader konusundaki hadisleri Peygamber'den (sav) işittiler ve Peygamber'in (sav) sağlığında ve vefatından sonra da yakin bir şekilde inanarak ve Allah'a teslim olarak kaderden bahsettiler. Allah'ın ilminin kuşatmadığı, Kitab'ında (Levh-i Mahfuz'da) saymadığı ve kaderde geçmeyen bir şeyin olmasını düşünmekte kendilerini zayıf gördüler ve onları muhal kabul ettiler. Bununla beraber kader

5. Müslim, 8

konusu Allah'ın Kur'ân'ında da mevcuttur. Sahabe ve selef, kader inancını Kur'ân'dan almış ve Kur'ân'dan öğretmişlerdir. Ey bidatçiler ve kaderiyeciler! Eğer siz 'Allah, Kitab'ında şu ayeti indirdi ve niçin şöyle dedi?' derseniz ben de size şöyle derim: Ashab da sizin okuduğunuz o ayetleri okudu ve o ayetlerin, sizin bilmediğiniz yorumlarını bildi. Bundan sonra, olan şeylerin hepsi yazgı ve kaderden dolayıdır, dediler. Kötülük ve bedbahtlık da yazılmıştır. Takdir olunan şey mutlaka olmuştur. Allah'ın dilediği olmuştur, dilemediği olmamıştır. Biz kendimize fayda ve zarar verme gücüne sahip değiliz, dediler ve bu hükme vardıktan sonra da Allah'a kulluk olan şeylere rağbet ettiler ve kötü işlerden de olanca güçleriyle kaçındılar."[6]

İbni Deylemi (ra) şöyle demiştir: "Ubey ibni Ka'b'ın yanına varmıştım. Kendisine, 'İçimde kaderle ilgili bazı şüpheler belirdi. Bana bu konuda bir şeyler anlat, belki böylece Allah kalbimdeki o şüpheyi giderir.' dedim. O da şöyle dedi: 'Eğer Allah göklerde ve yerde bulunan her şeye azap etseydi onlara zulmetmiş sayılmazdı. Eğer rahmetiyle muamele etseydi bu onlar için amellerinin karşılığından daha hayırlı olurdu. Eğer Uhud Dağı kadar altını Allah yolunda harcasan kadere iman etmedikçe; kaderde sana ulaşacak şeyin sana mutlaka ulaşacağını, kaderde sana ulaşmayacak şeyin de sana asla ulaşmayacağını bilmedikçe Allah bu harcamayı asla kabul etmeyecektir. Eğer bundan başka bir inanç üzerinde ölürsen cehenneme girersin.' dedi. Sonra Abdullah ibni Mes'ud'un yanına vardım, o da buna benzer şeyler söyledi. Sonra Huzeyfe ibni Yeman'ın yanına vardım, o da aynı şeyleri söyledi. Sonra Zeyd ibni Sabit'e vardım, o da Peygamber'den (sav), benzer sözler nakletti."[7]

Kaderi inkâr eden, Allah'ın (cc) ilmini inkâr eden ve "Kullar dilediğini yapar, Allah böylece öğrenir." diyen kimseler sahabe tarafından tekfir edilmiştir. Bunun en bariz örneği yukarıda da zikrettiğimiz, İbni Ömer'in (rh) Kaderiler hakkındaki sözüdür.

Kader konusu sahabe tarafından bazı yönleriyle tartışma konusu olmuş, durum Allah Resûlü'ne (sav) sorulmuş ve Allah Resulü de gerekli izahı yapmıştır. Bazı durumlarda kader hakkında tartışmaları nedeniyle ciddi anlamda kınanmışlardır.[8] Bu hakikati göz önünde bulundurduğumuzda şunu açık bir şekilde söylemeliyiz: Kader konusunu ayetler, hadisler ve sahabe anlayışı çerçevesinde değerlendirmeli ve o şekilde anlamaya çalışmalıyız. Anlayamadıysak kadere dair naslara iman etmekle beraber şunu unutmamalıyız:

- Allah (cc) adildir. Kullarına asla zulmetmez. Her kula hak ettiğini vermiştir/veriyordur/verecektir.
- Allah (cc) Hakîm'dir. Hikmetle iş yapar. Yaptığı her şeyde hikmet vardır. Biz bu hikmetleri anlasak da anlamasak da durum böyledir. Allah'ın kaderini anlayamıyorsak bu bizim acizliğimizdendir.
- Allah (cc) yaptıklarından sorgulanmaz, ama bizler sorgulanacağız.

Kader; Kur'ân ve sünnet bütünlüğünde değerlendirildiğinde dört mertebeden müteşekkil olduğu görülür.[9]

1. Mertebe: İlim

Allah (cc) El-Alîm'dir. Her şeyi bilir. Allâmu'l Guyûb'dur. Gaybda gerçekleşen hiçbir şey O'na gayb değildir. Geçmiş ve gelecek, gündüz ve gece, aydınlık ve karanlık, zahir/açık ve batın/gizli olan O'nun için açıktır. Allah'a bilinmez yoktur.

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. (Gaybı) O'ndan başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Herhangi bir yaprak düşmüş olsa mutlaka onu bilir. Yerin karanlıklarındaki bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık Kitap'ta yazılıdır."[10]

2. Mertebe: Yazı

Her şeyi bilen Allah (cc) bu bildiklerini Levh-i Mahfuz'a yazmıştır. Sonra, doğacak her çocuğun ömürlük kaderini yazmıştır.[11] Sonra Kadir gecelerinde yıllık

6. Ebu Davud, 4612
7. Ebu Davud, 4699
8. "Sahabe kader konusunda tartışırken Allah Resûlü (sav) onların yanına çıkıverdi. Öfkesinden dolayı yüzü nar tanesi gibi kızarmıştı. Şöyle buyurdu: 'Bu şekilde tartışmak ile mi emrolundunuz? (Veya bunun için mi yaratıldınız?) Kur'ân'ın bazı ayetlerini bazıları ile vuruşturuyorsunuz. Sizden önceki topluluklar bu şekilde lüzumsuz tartışmalar ile helak olmuşlardır." (İbni Mace, 85)
9. Bu mertebeler naslarla sabit değildir. Âlimler bu taksimatı naslar çerçevesinde meselenin daha iyi anlaşılması için yapmışlardır.
10. 6/En'âm, 59
11. Abdullah ibni Mesud'dan şöyle rivayet edilmiştir:
Doğru sözlü olan ve söyledikleri tasdik edilen Peygamber (sav) şöyle buyurdu:'Her biriniz annesinin karnında kırk günde bir araya getirilir. Daha sonra bunun gibi (kırk gün içinde) bir alaka olur. Daha sonra

kaderi yazmıştır. Sonra her kulun günlük kaderini yazmıştır.

Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Allah, yaratıklarının kaderini, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl önce yazmıştır. Kendisinin arşı ise su üzerinde bulunmaktaydı."[12]

3. Mertebe: Dileme

Allah (cc) mutlak ilmi ile bildiklerini yazdıktan sonra gerçekleşmesini dilemiştir. Meşiet/dilemek/irade etmek Allah'a aittir. Allah'ın dilemediği olmaz. İrade buyurmadığı gerçekleşmez. Yeryüzü bir araya toplansa dahi. Allah irade ettiyse kimse mani olamaz.

"Âlemlerin Rabbi olan Allah istemedikçe siz isteyemezsiniz."[13]

Rasûlullah (sav) her farz namazın ardından şöyle dua ederdi: "Allah'tan başka ilah yoktur, o tektir, asla ortağı/şeriki yoktur. Mülk tümüyle O'na aittir. Hamd O'na mahsustur. O'nun her şeye gücü yeter. Allah'ım senin verdiğini engelleyebilecek hiçbir güç yoktur, senin vermeyip engellediğini de verebilecek hiçbir güç bulunmamaktadır. Hiç kimsenin zenginliği (malı ve mülkü), senin katında fayda sağlamaz."[14]

Kulun elbet iradesi vardır. Kulun tercih hakkı vardır. Kulun önünde seçenekler vardır. İyiyi tercih etmek de kötüye meyletmek de iradesine kalmıştır. Ancak... Kul bir şey yapmayı istediğinde Allah (cc) dilemeden onu yapamaz. Allah (cc) diler ve olmasına izin verirse yapabilir.

Bazen Allah (cc), iyi ve güzel bir amel yapmayı isteyen kullarını engeller. Kul bu engeli aşamaz. Allah'ın engellemesinin ise pek çok hikmeti vardır.[15]

Bazen kul bir kötülük yapmak ister de Allah (cc) onu engeller. Bu engellemesinin de aynı şekilde pek çok hikmeti vardır.

4. Mertebe: Yaratma

Allah (cc) olmasını dilediği ve müsaade ettiği şeyleri yaratır.

Kul ilim talep etmeyi ister. Allah (cc), bu kulun, yapmayı istediğinin gerçekleşmesini dilerse kul, ilim talep etmeye muvaffak olur.

Kul çalışıp rızık kazanmayı ister. Allah (cc) kulun istediğini gerçekleştirmek isterse onu bu işe muvaffak kılar.

Kul evlenmek ister. Adımlar atar. Allah (cc) dilerse kul, dileğinde isabet eder ve evlenir.

İnsanları da insanların yaptıkları eylemleri de yaratan Allah'tır (cc):

"Oysa sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır."[16]

❊ ❊ ❊

Kader konusu altında pek çok mühim alt başlık taşır. Ancak her konuyu ele alıp incelemek, detayları ile zikretmek, batıl ehlinin batıllarını beyan etmek bir dergi yazısında pek mümkün değildir. Detaylı bilgi elde etmek isteyen kardeşlerimiz, bu konuda yapılmış derslerden ve yazılmış eserlerden istifade edebilirler.

---

bunun gibi (kırk günde) bir çiğnemlik et olur. Daha sonra Allah bir melek gönderir ve ona dört şey emredilir: O kişinin rızkı, eceli, bedbaht mı mutlu mu olacağı. Daha sonra ona ruh üfler. Allah'a yemin ederim ki sizden biri -ya da bir adam- cehennem ehlinin amelini işler, cehennem ile arasında sadece bir arşın ya da bir kulaç mesafe kalır. Bu arada kader/yazgı galip gelir, o da cennet ehlinin amelini işler ve cennete girer. Bir adam da cennet ehlinin amelini işler, cennet ile arasında sadece bir arşın (ya da bir ulaç) mesafe kalır. Bu arada kader/yazgı galip gelir, o da cehennem ehlinin amelini işler ve cehenneme girer." (Buhari, 6594)

Enes ibni Malik, Peygamberimizin (sav) şöyle dediğini nakletmiştir:

"Allah rahme bir melek gönderir, melek şöyle der: 'Ey bu ceninin Rabbi, ey bu rahme tutunan embriyonun Rabbi, ey bu bir çiğnemlik etin Rabbi.' Allah bu cenini yaratmayı irade ederse o zaman melek şöyle der: 'Ey erkeğin veya dişinin Rabbi, Bu varlık bedbaht mı, mutlu mu? Rızkı nedir? Eceli ne zamandır?' Bunun üzerine o kişi henüz anne karnındayken bunlar yazılır." (Buhari, 6595)

12. Müslim, 2653
13. 81/Tekvîr Suresi, 29
14. Buhari, 844

15. Örnek:

"Ancak Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, kalpleri şüpheye düşen ve şüpheleri içinde bocalayıp duranlar senden izin isterler." (9/Tevbe, 45)

"Şayet savaşa çıkmak isteselerdi, onun için hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların savaşa çıkmasını istemedi. Onları ağırlaştırarak (alıkoydu) ve onlara denildi ki: 'Oturanlarla beraber oturun.' " (9/Tevbe, 46)

"(Allah'ın onları savaşa çıkmaktan alıkoyması şu hikmete mebnidir:) Şayet sizinle savaşa çıkmış olsalardı, size zarar vermekten başka bir artıları olmayacak ve aranızda fitne çıkarmak için uğraşacaklardı. Sizin içinizde de onlara kulak verenler vardır. Allah, zalimleri bilmektedir." (9/Tevbe, 47)

16. 37/Saffât, 96

KALP KATILIĞININ ZARARLARI

Asım CEMALOĞLU

Kalpler; çokça boş konuşmak, yalan konuşmak, sözleri bozmak, çokça gülmek, çokça yiyip içmek ve çokça masiyetle iştigal etmek suretiyle katılaşır. Kalp katılaşırsa kişi ne kadar istese de Rabbine ve emirlerine icabet edemez. Bela ve musibetlerden ders alamaz. Sürekli gaflet hâlinde ve hakkı tahrif ile meşgul olur. Kalbi katılaşan kimse sürekli Rabbi, dini ve insanlar konusunda fitnelere kapılır.

Müellif: İbni Receb El-Hanbeli

Kitabın Yazarı: Halis Bayancuk

Yayınevi: Tevhid Basım Yayın

Basım Tarihi: 2020 (2. Baskı)

Basım Yeri: İstanbul

Sayfa sayısı: 191

Ebat: 13.5 x 21 cm (Roman Boy)

Kitap Hakkında

Kalpleri elinde bulunduran Allah'a (ac) hamd olsun. Âlemlere rahmet, kalplere tabip olarak gönderilen Nebi Muhammed Mustafa'ya (sav) salât ve selam olsun. Ve selam olsun onun Ehl-i Beyt'ine, ashabına ve sadık etbâsına...

Kuşkusuz ki kalp, doğruluğu ve eğriliğiyle insanın ahiretindeki yerini belirleyici öneme sahiptir. Vahyin öğretilerine göre itaatin ve isyanın ana merkezi... Akletme organı... Islahında vücudun selamette olduğu, ifsadı durumunda vücudun tamamının zarara uğradığı karargâh...

Kalpler ilim, zikir ve öğütle yumuşayıp "selim" bir hâle gelebileceği gibi ilimsizlik, malayani söz ve ameller ile fasit çevre sebebiyle de katılaşır. Allah, gönderdiği Kitap ve resûllerle insanın kalbini ıslah etmeyi murad etmiştir, ancak insanların ekseriyeti bundan gafil olduğundan, kalplerini Rahman'ın vahyinden çok şeytanın vahyine açmıştır. Bu bir sünnetullahtır.

Kelime kökeni (قلب/k-l-b) itibarıyla sürekli dönüp duran, evrilen, çevrilen gibi anlamlara gelir. Bu sebeple Araplar kalp için "aynı hâl üzere kalmayan" da demişlerdir. Vücudun efendisi olduğu hâlde "hâl" anlamında bir istikamet tutturamayan bu organ, üzerinde durulmaya değerdir.

Kalpler ilim, zikir ve öğütle yumuşayıp "selim" bir hâle gelebileceği gibi ilimsizlik, malayani söz ve ameller ile fasit çevre sebebiyle de katılaşır. Allah (cc), gönderdiği Kitap ve resûllerle insanın kalbini ıslah etmeyi murad etmiştir, ancak insanların ekseriyeti bundan gafil olduğundan, kalplerini Rahman'ın vahyinden çok şeytanın vahyine açmıştır. Bu bir sünnetullahtır.

Okuyacağınız bu güzide çalışma, İbni Receb'in (rh) bir risale olarak kaleme aldığı, Halis Bayancuk Hoca'nın da detaylı olarak şerh ettiği bir eserdir. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan Mukaddimede kalp okuyucuya tanıtılıyor. İkinci bölümde katılığın sebepleri tek tek ele alınıyor, üçüncü bölümde ise bir reçete sunuluyor.

İbni Receb de (rh) dâhil birçok âlimin kalple ilgili eser vermelerinin asıl sebebi, Kur'ân ve sünnette kalp hakkında çokça nassın varid olmasıdır. Evet, vahiy, kalbi insanın merkezi olarak kabul etmiştir. Merkez olması hasebiyle imanı, tefekkürü, akletmeyi, taati ve teslimiyeti; yani kısacası Müslim'i yücelten tüm hâlleri kalbe nispet ettiği gibi; inkârı, isyanı, akletmemeyi ve duyarsızlaşmayı da kalbe nispet etmiştir.

Hayrın membası kalp olduğu gibi şerrin de başlangıç yeri kalptir.

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Fitneler, tıpkı hasır gibi insanların kalbine çubuk çubuk arz edilir. Hangi kalp bu fitneleri kabul ederse onda siyah bir leke hasıl olur. Hangi kalp de onu reddederse onda beyaz bir nokta hasıl olur. Böylece iki ayrı kalp ortaya çıkar: Biri cilalı taş gibi bembeyazdır; dünyalar durdukça buna hiçbir fitne zarar vermez. Diğeri ise, alaca siyahtır. Tepetaklak duran bardak gibidir; bu kalp, ne iyiyi iyi bilir ne de kötüyü kötü. O, sadece hevasına uygun olanı doğru bilir." [1]

"Şunu iyi bilin ki insan vücudunda küçük bir et parçası vardır. Eğer bu et parçası iyi/doğru/sağlam olursa bütün vücut iyi/doğru/sağlam olur; bozulursa bütün vücut bozulur. İşte bu et parçası kalptir."[2]

Tezkiye ve ahlak âlimleri bu ve benzeri naslara dayanarak kalp ile ilgili çalışmalar yapmış, eserler vermişlerdir.

İbni Receb (rh), bu mütevazı risalesinde kalbin katılaşmasına sebep olan amelleri/unsurları belirtmekle kalmamış, bununla beraber katılığın giderilmesi için Kur'ân, sünnet ve seleften nakillerde bulunmuştur.

Şarih, hem katılığa sebep hâlleri hem de katılığın izalesi ile ilgili tedavileri tek tek ele almış, seleften bolca nakille detaylıca açıklamıştır.

Kalbi en çok katılaştıran organ ağızdır/dildir... Dil ile yapılan amellerin kalp üzerinde ciddi etkisi vardır. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

1. Müslim, 144
2. Buhari, 52; Müslim, 1599

Şeytan insanı sürekli gaflet hâlinde tutmaya çalışır. Gaflet hâlinde ise genelde iki durum ortaya çıkar: Amelsizlik ve çokça boş konuşmak... Dil, kalbin tercümanıdır.
Yani, dervişin zikri fikrindendir. Kalbi Allah'ın dini ile meşgul olan bir Müslim'in dilinden ancak hak söz dökülür. Çünkü Müslim kul, sadiku'l masduk olanın (sav) her öğüdüne kulak verir.

"İnsan sabahladığında bütün organları dile müracaat eder ve (âdeta) şöyle derler: 'Bizim haklarımızı korumakta Allah'tan kork. Biz ancak sana bağlıyız. Eğer sen doğru olursan biz de doğru oluruz. Eğer sen eğrilir, yoldan çıkarsan biz de sana uyar, yoldan çıkarız.' "[3]

Şeytan insanı sürekli gaflet hâlinde tutmaya çalışır. Gaflet hâlinde ise genelde iki durum ortaya çıkar: Amelsizlik ve çokça boş konuşmak... Dil, kalbin tercümanıdır. Yani, dervişin zikri fikrindendir. Kalbi Allah'ın (cc) dini ile meşgul olan bir Müslim'in dilinden ancak hak söz dökülür. Çünkü Müslim kul, sadiku'l masduk olanın (sav) her öğüdüne kulak verir. Zira o, ümmetine şöyle nasihatte bulunmuştur:

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse, ya hayır konuşsun ya da sussun."[4]

Muâz b. Cebel'in (ra) rivayet ettiğine göre o, şöyle demiştir:

"Allah Resûlü (sav) ile bir yolculukta beraberdim. Yolda yürürken yanına yaklaştım ve şöyle dedim:

— Ey Allah'ın Resûlü! Bana öyle bir amel bildir ki beni cehennemden uzaklaştırıp cennete koysun.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

— Şüphesiz çok büyük bir şey istedin; ama bu (mesele), Allah'ın, kendisine kolaylaştırdığı kimseler için kolaydır. Allah'a ibadet eder ve ona hiçbir şeyi ortak koşmazsın, namazı kılar, zekâtı verir, Ramazan orucunu tutar ve haccedersin.

3. Tirmizi, 2407
4. Buhari, 6018; Müslim, 47

Sonra şöyle devam etti:

— Sana hayır kapılarını göstereyim mi? Oruç, kalkandır. Sadaka, suyun ateşi söndürdüğü gibi günahları söndürür (yok eder) ve kişinin gece yarısı kıldığı namaz da (aynı şekilde günahları yok eder).

(Muaz dedi ki:) Sonra 'ya'melûn' bölümüne gelinceye kadar şu ayetleri okudu:

'Yanları (geceyi ibadetle geçirmek için) yataktan uzaklaşan, Rablerine korku ve umutla dua eden ve onlara verdiğimiz rızıktan infak edenler... Hiçbir nefis, yaptıklarının mükâfatı olarak, kendileri için hazırlanmış göz aydınlığı (nimetlerin) ne olduğunu bilmez.'[5]

Allah Resûlü (sav) devamında şöyle buyurdu:

— Sana bütün işlerin başını, direğini ve en yüce noktasını bildireyim mi?

Ben:

— Evet (bildir), ey Allah'ın Resûlü, dedim.

O (sav) şöyle buyurdu:

— Her işin başı İslam'dır. Direği namazdır. Zirvesi ve en yüce noktası da cihaddır.

Sonra şöyle devam etti:

— Sana tüm bunlara nasıl sahip olunacağını bildireyim mi?

Ben:

— Evet (bildir), ey Allah'ın Peygamberi, dedim. Allah

5. 32/Secde, 16-17

Unutulmamalıdır ki kalp takvaya da fücura da açıktır. İlham kaynağı vahiy olan kalp, selamet ve istikamettedir. Vahye sırtını dönen kişinin kalbi devamlı olarak şeytanın vahyine ve ilhamına açılır, ki bu da helak demektir.

Resûlü (sav) dilini tuttu ve şöyle buyurdu:

— Bunu tut (bundan sakın).

Ben:

— Ey Allah'ın Resûlü! Bizler konuştuklarımız sebebiyle hesaba çekilecek miyiz, dedim. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

— Annen sana yansın Ey Muaz! İnsanları yüzüstü ve burunları yerde süründürerek cehenneme dolduracak olan, dillerin kazandığından başka bir şey değildir."[6]

Evet, dil hem hakkın hem de batılın aracı olabilir. Dilin istikamette olması, kalbin istikametinden kaynaklanır.

Kalpler; çokça boş konuşmak, yalan konuşmak, sözleri bozmak, çokça gülmek, çokça yiyip içmek ve çokça masiyetle iştigal etmek suretiyle katılaşır. Kalp katılaşırsa kişi ne kadar istese de Rabbine ve emirlerine icabet edemez. Bela ve musibetlerden ders alamaz. Sürekli gaflet hâlinde ve hakkı tahrif ile meşgul olur. Kalbi katılaşan kimse sürekli Rabbi, dini ve insanlar konusunda fitnelere kapılır.

Ve reçeteler...

Allah'ı çokça zikretmek kalp katılığını giderdiği gibi kalbin mutmain olmasının da yegâne yoludur. Bununla beraber çokça Kur'ân (ve hadis) okumak, mideyi bazen aç bırakmak, nafile ibadetler, bolca istiğfar, salihlerle arkadaşlık etmek, yetim ve miskinlere yardımcı olmak, ölümü ve sonrasını tefekkür edip hâlini ıslah çabasına girişmek, kabirleri ve helak edilmiş beldeleri ibret almak niyetiyle ziyaret etmek ve helal beslenmek kalp katılığını gideren unsurlar olarak zikredilir eserde.

Unutulmamalıdır ki kalp takvaya da fücura da açıktır. İlham kaynağı vahiy olan kalp, selamet ve istikamettedir. Vahye sırtını dönen kişinin kalbi devamlı olarak şeytanın vahyine ve ilhamına açılır, ki bu da helak demektir.

Resûlullah'ın şu duası ne de güzeldir:

"Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalbimi İslam/taat üzere sabit kıl!" Allahumme âmin.

Rabbimize duamız; kalplerimizin katılığını gidermek için bize yardım etmesi, şuur nasip etmesidir. O (cc), kalplerin sahibidir, O'na sığınırız.

Rabbimiz, risalenin müellifi İbni Receb'in ve şarihi Halis Hoca'mızın bu çalışmalarını salih amel olarak kabul buyursun. Bu vesileyle Halis Hocamızın esaret bağlarının çözülmesini Rabbimizden temenni ederiz.

Dua ikliminde buluşmak dileğiyle...

6. Tirmizi, 2616

tevhid
MEDYA OFİSİ

OFİSİMİZ YENİLENDİ

Tevhid ve Sünnet davetinin gür sesi olan Tevhid Medya Ofisi, Rabbimizin fazlı ve sizin katkılarınızla yenilendi.

“Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah’a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı Müjdele!”
(39/Zümer, 17)

teuhid

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD MEALİ

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN
tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15